

ਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ

VOL -2 ISSUE -10
August 16-31, 2013

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ : ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਚੁਬਰ ਸੰਪਰਕ : 510-219-8920 ਫੈਕਸ : 916-238-1393 E-mail : deshdoaba@yahoo.com ਸੰਪਾਦਕ : ਤਰਸੇਮ ਜਲੰਧਰੀ

ਇੰਡਸ ਵੈਲੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਚੈਂਬਰ ਆਫ ਕਾਮਰਸ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰੀ ਰਾਮ ਫੈਮਲੀ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੇ ਐਤਵਾਰ, 18 ਅਗਸਤ 2013 ਨੂੰ ਮਰਹਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਲਾਹੌਰੀ ਰਾਮ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਲਾਨਾ ਪਿਕਨਿਕ ਐਲੈਕ ਗਰੋਵ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਅਮੈਰਿਕਨ ਉਥੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਸਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਵਰਗੀ ਲਾਹੌਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(ਖਬਰ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ 'ਅੰਬੇਦਕਰ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਦੇਖੋ)

**ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੌੰਗ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਮੇਟੀ
ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਾਟ ਲਈ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪੱਧਰ ਤੇ ਤਿਆਰੀਆਂ**

www.deshdoaba.com
www.ambedkartimes.com

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਚਿੰਤਕ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ ਨੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ

ਸਰੀ (ਜਗਜੀਤ ਸਿੱਘ ਤੱਖਰ)-ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਸਰੀ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬੀ ਸੰਗਤ ਲਿਟਰੇਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ (ਰਜਿ) ਦੇ ਉਦਮ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ, ਚਿੰਤਕ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਰੋਫੈਸਰ ਆਫ ਸਿੱਖਿਜ਼ਮ ਦੀ 27ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 18 ਅਗਸਤ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਨਿਊਟਨ ਪਬਲਿਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਸਰੀ ਵਿੱਚ ਨੱਕੋਂ ਨੱਕ ਭਰੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਕਾਂ, ਬੁਧੀ-ਜੀਵੀਆਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਚਿੰਤਕਾਂ, ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ, ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਆਂ, ਮੀਡੀਆ ਕਰਮੀਆਂ ਤੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਸਿਰਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੂਹੇ ਰਵਾਂ ਜੈਤੇਗ ਸਿੰਘ ਅੰਨਤ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਅਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 8 ਤੇ)

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਨੂੰ ਜੈਤੇਗ ਸਿੰਘ ਅੰਨਤ ਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਅਵਾਰਡ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ।

ਆਲਮੀ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰੀਦਰਵਾਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰਵਾਨਾ')- ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਧਰਮ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਰਾਹੀਂ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ ਤੌਰ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਸ਼ੀਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੰਗਿਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਮਹੱਤਤਾ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ ਉਦਮ ਨਾਲ ਮਿਸਾਲ ਹਨ। ਮਿਸ਼ਨ ਹਮੇਸ਼ਾ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 7 ਤੇ)

ਹੁੰਗਾਰੇ ਅਤੇ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਹੰਭਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲਗਤਾਰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਬੁੱਕ ਹੋਣੇ ਇਸਦੀ

ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ.ਹੋਲਡਰ, ਭਾਰਤ ਆਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਹੋਰ ਆਸਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਐਨ. ਆਰ. ਆਈ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਭਾਰਤੀ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਛਾਣ ਮਿਲੇਗੀ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਤਾ (ਸੋਧ ਬਿੱਲ) 2011 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਵਡਨ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣਾ ਹੋਰ ਆਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨੂੰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ

ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੱਝ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗਏ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਭਾਰਤੀ ਦਾ ਪੇਤਾ ਜਾਂ ਦੋਹਤਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਭਾਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਵੀ ਇਸ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਸੋਧ

MAJESTIC HOMES

Office (925) 779-1234
Direct (925) 366-3618
Fax (905) 219-3918
DRE Licence- 00871752

RAMESH SUMAN
Broker Realtor
RCS-D™
www.majestichomes.us ramesh@rameshsuman.com
P.O. Box 3434, Antioch, CA 94531-3434

Amrik Chand (CPA)

Phone : 510-490-8200
Fax : 510-490-8202

Email : achand@pacbell.net

Income Tax Preparation
(Individual, Corporation & LLC)
Payroll Services & Bookkeeping Services
* We are in this business since 1989.
Your satisfaction is our goal.

905 Corporate Way, Fremont, CA. 94539

* Please call us for
Professional & reliable
services at reasonable rates.

SAROAY INVESTMENT REALTY

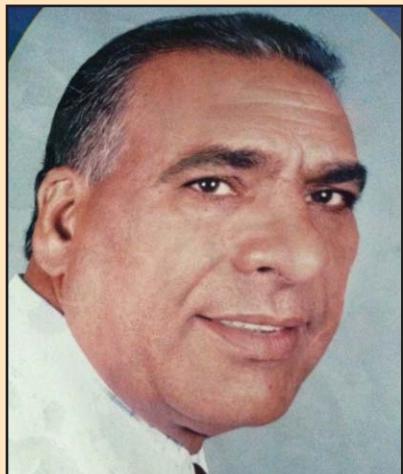
39039 Paseo
Padre Parkway
Suite # 205
Fremont, CA 94538

Office: (510) 742-8120, Fax: (510) 742-8121
ramsaroy@hotmail.com

INDIA MARKET

ਸਾਡੀ ਨਵੀਂ ਲੁਕੇਸ਼ਨ ਜਲਦੀ ਹੀ ਖੁੱਲਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ

ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰਾ

ਗੁਰਪਾਲ ਬੰਗੜ

We have the largest collection of Indian, Fijian and Pakistani grocery, music, fabric, artificial jewelry and sweets. Fresh vegetable are available here. We do take EBT card.

Our Second Store is Opening Soon!
INDIA MARKET

New location address
1265 Pleasant Grove Blvd.
100 Roseville, California 95747

WE ACCEPT
FOOD STAMPS
For more information
Call Us :
916-338-5511

5202 Elkhorn Blvd. Sacramento, CA 95842

Raja™ SWEETS & CATERING®
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS

ਮਿਠਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕੇਟਰਿੰਗ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ™

RajaSweets & Indian Cuisine

31853 Alvarado Blvd. Union City CA 94587
Ph. (510) 489-9100 Fax (510) 489-9111

Items Serving:

- All kinds of Sweets
- Snacks & Food
- Chaat & Tikki Stall
- Pani Poori Stall
- Bhel Poori / Pav Bhaji
- Falooda Kulfi

Raja™ Indian Cuisine & Bar

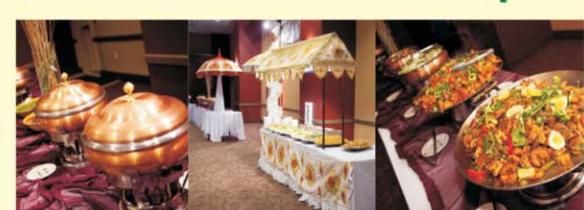
1275 W Winton Ave. Hayward CA 94545
Ph. (510) 264-9300 Fax (510) 264-9345

Catering Services:

- Wedding Ceremonies
- Receptions/ Birthday Parties
- Religious Gatherings
- Corporate Events
- Picnics / Bar-b-que

Additional Services:

- Warmers
- Chaffing Dishes
- China & Silverware
- Linen Rental
- Waiters & Bartenders

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਜ਼ਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Call Makhan Bains or Ravinder Singh for your next Party 1-866-FOR RAJA www.RajaSweets.com

ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਟ, ਕਲਚਰਲ ਅਤੇ ਲਿਟਰੇਰੀ ਕਾਊਂਸਿਲ ਯੂ.ਕੇ.ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਸਮਾਗਮ

ਖੋ.ਵਿੱਲੋਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਾਂ ਲੋਕ ਅਰਥਿਤ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ, ਰਾਣਾ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ

ਲੈਸਟਰ (ਯੂ.ਕੇ) ਸਥਾਨਕ ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਟਸ, ਕਲਚਰਲ ਅਤੇ ਲਿਟਰੇਰੀ ਕਾਊਂਸਿਲ ਯੂ.ਕੇ. ਵੱਲ ਬੀਤੀ 18 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਲੇਠਾ ਸਮਾਗਮ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਸੇਂਟ ਮੈਡਿਊ ਸੈਂਟਰ, 10 ਮਾਲਬਰ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਅੱਧਾ ਕੁ ਘੰਟਾ ਲੇਟ ਅਰਥਾਤ ਸਾਡੇ ਕੁ ਚਾਰ ਵਜੇ ਸੁਰੂ ਹੋਏ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ, ਮਰਹੂਮ ਅਜਸ਼ੇਰ ਕਵੈਂਟਰੀ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਾਕਾਰ ਪ੍ਰਾਣ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਗਰੁੰਪ ਆਫ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ (ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ, ਸਾਹਿਬ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂ.ਕੇ.), ਦਾਵਿਦਰ ਚੰਦਰ (ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ, ਸਮਾਜ ਵੀਕਲੀ), ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਬੀ. ਈ. (ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿਤਰਕਾਰ), ਸੁਖਦੇਵ ਬਾਂਸਲ (ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਅਤੇ ਲੇਖਕ), ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅੰਜਲਾ (ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਪੰਜ ਪਾਣੀ ਰੋਡਿੱਡ ਲੈਸਟਰ) ਅਤੇ ਡਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ (ਆਸਟੋਲੀਆ) ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਟ, ਕਲਚਰਲ ਅਤੇ ਲਿਟਰੇਰੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਰਪਸਤ ਸ. ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਚਿੰਤਰਕਰ ਨੇ ਸਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਇਅਇਆਂ ਆਖਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਗਠਨ ਸਬੰਧੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਪਰ ਭਾਵਪ੍ਰਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਕਲਾ ਜੀਵਨ ਦੋਂ ਆਧਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖ ਅਧੂਰਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਅਰਥਣ ਵਾਧੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਟ, ਕਲਚਰਲ ਅਤੇ ਲਿਟਰੇਰੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਗਠਨ ਵਾਸਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੀੜ੍ਹੀ ਪਾਤਾ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਰਿਸਤੇ ਟੁੱਟ

ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਅਰਥਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਦੋ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਂਸਲ ਨੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਜਿੱਥੇ ਪੁਸਤਕ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰੋ. ਵਿੱਲੋਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਵਿੱਲੋਂ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਗਰੁੰਪ ਆਫ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ (ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ, ਸਾਹਿਬ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂ.ਕੇ.), ਦਾਵਿਦਰ ਚੰਦਰ (ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ, ਸਮਾਜ ਵੀਕਲੀ), ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਬੀ. ਈ. (ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿਤਰਕਾਰ), ਸੁਖਦੇਵ ਬਾਂਸਲ (ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਅਤੇ ਲੇਖਕ), ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅੰਜਲਾ (ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਪੰਜ ਪਾਣੀ ਰੋਡਿੱਡ ਲੈਸਟਰ) ਅਤੇ ਡਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ (ਆਸਟੋਲੀਆ) ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਟ, ਕਲਚਰਲ ਅਤੇ ਲਿਟਰੇਰੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਰਪਸਤ ਸ. ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਚਿੰਤਰਕਰ ਨੇ ਸਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਇਅਇਆਂ ਆਖਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਗਠਨ ਸਬੰਧੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਪਰ ਭਾਵਪ੍ਰਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਕਲਾ ਜੀਵਨ ਦੋਂ ਆਧਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖ ਅਧੂਰਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਅਰਥਣ ਵਾਧੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਟ, ਕਲਚਰਲ ਅਤੇ ਲਿਟਰੇਰੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਗਠਨ ਵਾਸਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੀੜ੍ਹੀ ਪਾਤਾ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਰਿਸਤੇ ਟੁੱਟ

ਰਹੇ ਹਨ, ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ, ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ,

ਕੰਨਿਆ ਭਰੁਣ ਹੱਤਿਆ ਵਰਗੀਆਂ ਬੁਚਾਈਆਂ ਸਮਾਜ

ਉੱਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆਗੂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਲੀ ਜਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾ ਕੇ ਸੁਆਰ ਬਾਦ, ਚੌਧਰਵਾਦ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਤੇ ਸੋਧ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਦਰਕਾਰ

ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਮਾਜ ਵੀਕਲੀ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਡਾਬਕ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਢੁਕਵਾਂ ਕਦਮ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਜ਼ੂਕ ਦੋਰ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੀੜ੍ਹੀ ਪਾਤਾ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਰਿਸਤੇ ਟੁੱਟ

ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਲੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਕੜੇ ਦੇ ਦੇਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਝੁਠਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਟਨ ਅਨਾਜ ਸੰਭਾਲ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਧਦੀ ਅਬਾਦੀ ਦਾ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ? ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਭਿਸਟਾਚਾਰ ਦਾ ਘੁੜ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਅਬਾਦੀ ਦਾ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ? ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਅਤੇ ਨਾਅਹਿਅਲਤ ਵਿੱਚ ਅਬਾਦੀ ਦੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ? ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੈਸਾ ਲੁਟ ਕੇ ਜੇਕਰ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ

ਸਿੰਘ ਇਅਹੁਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੀ ਅਬਾਦੀ ਦਾ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ? ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਏ ਕਾਲੇ ਧੰਨ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਕਵਦਵਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਬੇਘਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਰੱਜ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਵੇਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਖ ਕਰਤਵ ਹੈ। ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਮੰਹੌ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕਾਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਹੱਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਬਾਦੀ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਉਛਾਲਣ ਦਾ ਕੀ ਹੱਕ ਹੈ? ਨਿਬਤੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 65 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜੇਕਰ ਦੀ ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੇਇਮਾਨ ਸਿਆਸਤਦਾਨ, ਬੇਇਮਾਨ ਵਿਉਪਾਰੀ ਅਤੇ ਬੇਇਮਾਨ ਅਫਸਰ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੱਪ- ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਤਕਤੀ ਗੱਪ ਮਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 1234 ਲੋਕ ਹੀ ਛੱਡ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 168 ਨਾਈਟ ਸੈਲਟਰ ਜਦ ਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਘਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 5 ਲੱਖ ਈਸਾਈ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਅਨੁਸਾਰ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਈਸਾਈ ਬੇਘਰੇ ਹਨ।

“ਦੇ ਕਰੁਬਾਨੀ ਉੱਚੀ ਕਰ ਗਏ ਸ਼ਾਨ ਤਿਰੀਗੇ ਦੀ, ਕੀਤੀ ਨਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਗੋਲੀ ਤੇ ਫੈਂਡੇ ਦੀ” ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ’ਚ ਉਸਤਾਦ ਸ਼ਾਇਰ ਆਰਿਫ ਗੋਬਿੰਦਖੁਰੀ ਨੇ ਸਮਾਂ ਬੀਨ੍ਹਾ

ਫਗਵਾਤਾ (ਬੀ. ਕੇ. ਰੱਤੂ) ਕੋਮਲ ਕਲਾਵਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਫਗਵਾਤਾ ਵਾਲੇਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਤਿਰੰਗਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹਰਚਰਨ ਭਾਰਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਕਰਵਿਆਇਆ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ "ਪ੍ਰਵਾਨਾ" ਦੀ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ 'ਸੜਕ ਰੰਗ ਤਸਵੀਰਾਂ' ਯਨੀਅਨ ਸਿੰਠ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਖੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠੇ ਵਿਚ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੁ, ਪੀ. ਸੀ. ਐਸ. ਸਬਡਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੋਟ ਜਲੰਧਰ ਵੱਲੋਂ ਬਤੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ ਕੈਮ ਗਿੱਲ, ਰਾਣਾ ਟੁਟ ਅਤੇ ਕਸਮੀਰ ਸਿੰਘ ਯੁੱਗਾ (ਕੈਸ ਫੈਬਰਿਕ)। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਤਾ ਸਨ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਦਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਮੂਹ, ਆਲਮੀ ਸਿੰਖ ਰਹਿਤ ਮਿਸ਼ਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਈਚਾਰਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ- ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਿਸ਼ਨ, ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਤਾਰੀਖ), ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੰਖ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਸਰਵੇ ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਕੀ ਟ੍ਰਾਨਾਮੈਂਟ, ਹੋਰਡ ਹਾਕੀ ਕਲੱਬ ਅਤੇ ਵਰਲਡ ਸਿੰਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਮਰੀਕਾ ਆਦਿ।

ਆਲਮੀ ਸਿੰਖ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰੋ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਨਾ ਵੱਲੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਦੱਸੀ। ਪ੍ਰਚਾ- ਪਾਠ ਦਾ ਅਚੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਡਸਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ, ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ, ਸੁਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਫਲਕ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ। ਪ੍ਰਚਾ ਪਾਠ ਵਿਚ ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਲੇਠੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਤ ਕਵੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸਭ ਰੰਗ ਹਨ ਜੋ ਬੇਤਰਤੀਬੇਤੇ ਤੇ ਬੇਦੱਬੇ ਸਮਾਜ

ਅਪਣੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਵਿਸਾ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਦ-ਮੁਰਾਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨੇ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੌਜਿਆ।

ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਜਿੱਥੇ ਕਵੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੁਸ਼ਲ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ ਵੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਡਾ. ਬਰਸਾਲ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਡਸਾ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਕਲਾ ਮੰਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਡਸਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸਾਈ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ ਸਾਹਸੀ ਮਨੁੱਖ ਹੈ। ਉਸਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਚ ਕਟਾਸ, ਵਿੰਅਗ

ਅਤੇ ਸਿੰਧੀ ਸਪਾਟ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜਾਅਰਤ ਹੈ।

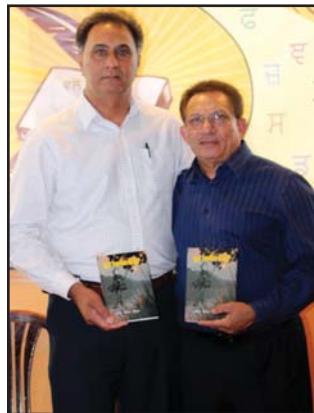
ਹਰਸਿੰਘ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਨੇ ਕਾਵਿ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਅਧਿਆਏ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰੰਗ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਤਕ ਤੇ ਆਪ ਮਹਾਰੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਜੋ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਨਸੀਅਤ ਅਤੇ ਸਿੰਖਿਆ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹੋਰ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਨਕਾਰ ਮਸਟਰ ਰੈਕੋਂਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ- ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਕਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ, ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੌਮਨ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਫਲਕ, ਪ੍ਰੋ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਨਾ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਡਸਾ, ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ, ਹਿਮਤ ਸਿੰਘ ਹਿਮਤ, ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਜੌਹਲ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਮਨ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨਰਪੁਰੀ, ਪ੍ਰੀ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗੱਲ, ਪ੍ਰੋ. ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਸੁਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਮਾਸਟਰ ਰੈਕੋਂ, ਚਾਰਲੀ ਚੀਮਾ, ਮੋਹਨ ਦੀਵਾਨਾ, ਬੀਬੀ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਦਰਸ਼ਨ ਅੰਜਲਾ ਆਦਿ।

ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਲੋਂ, ਅਵਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀਖ, ਸੰਦੀਵ ਕੌਰ, ਰਮਨੀਕੀਤ ਸਿੰਘ ਖੰਡੂਤਾ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੱਖੋਂ, ਸਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਕ, ਹਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਲਾਬਾ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਨਰਪਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ, ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਬਿਕਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਰਾੜ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀਡਸਾ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਸਤਪਾਲ ਮਦਾਰ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਘੂਰਾ ਆਦਿ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਮਿਲਣੀ ਵਿਚ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਦਾ ਰੀਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਤੁਰ ਪਰਦੇਸ ਗਿਓ' ਲੋਕ ਅਰਥਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ/ ਯੂਬਾ ਸਿੰਠੀ: ਬੀਤੇ ਦਿਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ- ਯੂਬਾ ਸਿੰਠੀ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਮਿਲਣੀ ਯੂਬਾ ਸਿੰਠੀ ਦੇ ਲੀਫ਼ ਕਰੀ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਖੇ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਲਵਵੀਰ ਦਿਲ ਨਿੱਜ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਸਭਾ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀ ਜਸਵੰਤ ਜੱਸੀ ਸੀਮਾਰ ਨੇ ਸਟੇਜ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਾ-ਖੁਬੀ ਨਿਭਾਇਆ। ਜਿਸ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਹਾਣੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਦਲਵੀਰ ਦਿਲ ਨਿੱਜ ਨੇ 'ਕਲੰਕ' ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗ ਨੇ 'ਬੱਕਰੀ ਜਾਨੋਂ ਗਈ' ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਨੇ 'ਵਸੀਅਤ' ਅਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਹਮਾਰ ਨੇ ਦੋ ਮਿੰਨ੍ਹੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ

ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਰੋਚਿਕ, ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਦੁਸ਼ਨ ਤੇ ਕਰਗੀ ਚੋਟ ਮਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿਰਲੇਖ ਘੱਖੋਂ ਵੀ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਡ. ਸੋਹਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਪਿਛੇ ਵਿਚ ਦੇ ਰੰਗ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਤਕ ਤੇ ਆਪ ਮਹਾਰੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਜੀਵਨ ਦੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਨਸੀਅਤ ਅਤੇ ਸਿੰਖਿਆ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੀਹਮਾਰ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ, ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ, ਜੀਵਨ ਰੱਤੂ ਅਤੇ ਡਾ. ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਵਿਕ ਮਹਿੰਦਲ ਬੰਨ੍ਹੀ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਗੀਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਤੁਰ ਪਰਦੇਸ ਗਿਓ' ਲੋਕ ਅਰਥਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਹਿਚਾਨ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਮਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਲਿਖਦੇ ਵਕਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਛੋਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅੱਛੇ ਗਾਇਕ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਅੜਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੜਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਜੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ 'ਖੁਸ਼ਾਮੰਦੀ' ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ।

ਦਲਵੀਰ 'ਦਿਲ' ਨਿੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਮਾ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਇਕ- ਇਕ ਗੀਤ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੰਨ੍ਹੀ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਚੁੰਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਰੱਤੂ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿੰਖਰ ਤੋਂ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਸੁਖਾ ਤਰੱਕੀ ਵੱਲ: ਸਿੱਪੁ-ਵੇਹਰਾ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ:- ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਿੰਘਰਾਵ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਣਾ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਿੰਘਰਾਵ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਣਾ ਅੱਜ ਪੰ

ਦੇਸ਼ ਦਾ ਬਾਬਾ

ਦਲਿਤ ਵੈਟ ਦੁਆਲੇ ਸਿਆਸਤ

ਕਾਂਗਰਸ, ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਵੇਟ ਬੈਂਕ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਵਾਰ ਸੱਤਾ ਲਈ ਦਲਿਤ ਵੋਟ ਦਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਦਾ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਉਤੇ ਡੋਰੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਨਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਿਲ ਲਿਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ, ਦਲਿਤ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੂਬਾ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀਟਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਸੂਬਾ ਬਿਹਾਰ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸੁਬਿਆਂ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਵੋਟ ਦੁਆਲੇ ਸਿਆਸਤ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਰਮਿਆਨ ਹੀ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਵਰਗੀ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੁਵਾਦੀ ਜਮਾਤ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਨਸਤੀ ਫੈਲਾਅ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਕਠਿਆਂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੈਰ ਸਿਆਸੀ ਹਿੰਦੂ ਜਬੇਬਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਜਬੇਬਦੀ ਦਾ ਭਾਜਪਾ ਉਤੇ ਪੂਰਨ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅਛੂਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਵਕਤ 30 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਲਿਤ ਵੋਟ ਹੈ। ਇਸ ਵੋਟ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਓ, ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁੱਕੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਕਤੀ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਸਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਵੋਟ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੀਤੀ ਉਤੇ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਉਧਰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ ਹਨ। ਦਲਿਤ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਬਸਪਾ ਦਾ ਇਸ ਵਕਤ ਸਾਰੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਧਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹੁਣ ਇਹ ਸਮਝ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤ ਵੋਟ ਨੂੰ ਵਕਤੀ 'ਲਾਲੀਪੋਪ' ਦੇ ਕੇ ਹੁਣ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਹਿਜਾਦੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ, ਸੌਂਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਦਲਿਤ ਵੋਟ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲ ਰੁਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਸੁਨਹਿਰਾ ਮੌਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਸਪਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੱਕ ਦਾ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਕਿਸੇ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇਗੀ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਵੇ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਤੀਜੇ ਮੌਰਚੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਸਪਾ ਦੀ ਇਸ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭਮਿਕਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਹੀ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਵਰਗੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ। ਇਹਨਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਲਿਤ ਲਗਾਤਾਰ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਆਪਣੀ ਇਸੇ ਰਣਨੀਤੀ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਚੱਲਦੀ ਰਹੇਗੀ ਪਰ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਚੌਤਸ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮੈਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਚਿੰਡਾਜ਼ਨਕ

ਦੌਣਾਂ ਨੇਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰਕਸੇ ਕਸ ਲਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਉਥੇਤ੍ਵਾਂ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਆਹੁਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਕੌਮੀ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਰਲੋਮੱਡੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਉਸਨੇ ਨਾਰੰਦਰ ਮੌਦੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਕੁਰਸੀ ਦਿੱਤੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਭਾਤਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਕਈ ਧੱਬੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਰਬ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ 17 ਸਾਲ ਸਹਿਯੋਗੀ ਰਹੀ ਪਰਟੀ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੁ) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸਦਾ ਸਾਬਕਾ ਛੱਡ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਨਾਰੰਦਰ ਮੌਦੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਉਂ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਨਾਰੰਦਰ ਮੌਦੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਡਵਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਸੁਰੂ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਅਡਵਾਨੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਤਾਂ ਆਰ ਐਸ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੌਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਅੱਗ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਲਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੌਦੀ ਲਈ ਵੱਡੀ ਕਰਸੀ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਿਰਦਰ ਮੌਦੀ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਕਹਿਰ ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ ਕਤਲੇਅਮ ਹੋਇਆ, ਉਸਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਭੁੱਲੇ ਨਹੀਂ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਡਰ ਭੈਅ ਕਾਰਨ ਨਾ ਸਹੀ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ ਤੇ ਆਪਣਾ ਗੁਸਾ ਕੱਢਣ ਦੇ ਰੋਂਅ ਵਿਚ ਜੁਰੂਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਨਿਰਦਰ ਮੌਦੀ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਲਫਜ਼ ਵੀ ਹਮਦਰਦੀਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਉਧਰ ਮੌਦੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਰਾਜ਼ੀਗੀ ਸਹੇਤ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਕੱਛ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਲੋਖਾਂ ਏਕਤ ਜਮੀਨ ਆਬਾਦ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਹੁਣ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਗੁਜਰਾਤੀ ਆਖ ਕੇ ਗੁਜਰਾਤ ਛੁੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੀ ਚਾਰਨੋਂ ਏਥੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸੂਣਾਈ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅੰਤ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਮੀਨ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤੱਸੀਲੀ ਨਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਜੇ ਮੌਦੀ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਿਤੈਸੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਮੌਨ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਫ਼ਦ ਮੌਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਮੌਦੀ ਦੇ ਛੱਡੇ ਫੁੱਕਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗ ਬਰਸ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੌਦੀ ਨੇ ਵਫ਼ਦ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, "ਜਾਓ, ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪੁਤਲੇ ਸਾਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਲਦੇ ਹੋ?" ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਿਉਂ ਗਏ? ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਫਿਰ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਹੋ? ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ। ਆਦਿ ਆਦਿ। ਭਾਵੇਂ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੌਦੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਹੱਲ ਕੱਢ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਮੌਦੀ ਸਾਹਬ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਵਾਚਣ ਖਾਤਰ ਬਣਾਏ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਭਾਜ਼ਪਾ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੋਚਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰਮੀਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ ਵਾਜ਼ਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੰਚਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਸਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ 'ਭਾਰਤ ਜਨ ਸੰਦੇਸ਼' (31) ਵਿਚ ਛਡੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ/ਨਰਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੇਜ ਨੂੰ ਨੰਗਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ 2007 ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ 'ਕਰਮਯੋਗ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ 'ਸੁਭਾਸ ਗਾਟਾਡੇ' ਦਾ ਇਕ ਲੇਖ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਨੇ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਇਕ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਾਲਮੀਕੀਆਂ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਵਾਲਮੀਕੀ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਲਈ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਜੇ ਇਝ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੀ ਨਾ ਚੁਣਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਾਲਮੀਕ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਪੁਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਕੰਮ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਖ਼ਾ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਾਲਮੀਕੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਕੋਲ ਨਿਸਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੁੱਖ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।" ਇਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਵੰਬਰ 2007 ਵਿਚ ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਅੰਗੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਸਿਥੀ ਹੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ, "ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਜਾਰੀ ਪੁਜਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮੀ ਵੀ ਸਹਿਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਲਮੀਕੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਸਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹਨ।"

ਮੇਂਦੀ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਬੇਬੁਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ
ਬੁਰਾ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ
ਸਨਾ। ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਮੇਂਦੀ ਸਹਿਬ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਸੰਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੇ
ਬਦਲਾ ਲਉ, ਅਣਸਨੁੰਥੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੁਨੋਹਾ ਦੇ
ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ
ਹੈ। ਸੁਰੂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਟੁਕੜੇ ਸਨ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤ ਹੇਠਲਾ ਟੁਕੜਾ ਸੂਦਰ ਸੀ,
ਜਿਸਨੂੰ ਕਠਿਨ ਅਤੇ ਗੰਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ
ਖੋਲ ਲਏ ਗਏ। ਗੰਦਗੀ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ।

ਵਿਚ - ਫਿਲਮ ਸੀਰੀਜ਼

ਸਦੀਆਂ ਬਿਤ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਉਹੀ ਗੰਦੇ ਤੇ
ਘਿਰਣਾਜਨਕ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ
ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ
ਮੌਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਨੂੰ। ਹਿੰਦ ਧਰਮ ਵਿਚ
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ
ਸੁਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਧਰਮ
ਦੀ ਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਕੇ ਸਦੀਆਂ
ਤੱਕ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਬਣਾਈ ਰਹੀ। ਨਿਯਮ
ਇੰਨੇ ਸਖਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ
ਬਦਲੋ ਸੁਦਰਾਂ ਦੀ ਜੀਭ ਕੱਟ ਦੇਣੀ, ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ
ਗਰਮ ਤੇਲ ਜਾਂ ਗਰਮ ਸਿੰਕਾ ਪਾ ਕੇ ਬੋਲੇ ਕਰ ਦੇਣਾ
ਆਮ ਸੀ। ਮੌਦੀ ਸਾਹਿਬ ਸੁਦਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹੀ ਗੰਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ
ਹਨ ਜੋ ਵਰਣ ਵਿਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਸਨ ਪਰ ਮੌਦੀ ਸਾਹਿਬ
ਨੇ ਕਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਅਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਤਾਰੀ ਬਣ ਕੇ
ਯੁੱਗ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ, ਦਾਨ ਦਕਸ਼ਾਂ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ
ਰਹਿਣ ਤੇ ਅਧਿਆਪਤਮਕ ਸੁਖ ਮਾਣਦੇ ਰਹਿਣ। ਉਹ ਸਿਆਸਤ, ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ
ਜਾਂ ਨਿਆਪੁਲਿਕਾ ਵਿਚ ਯੁਸਪੈਠ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾ ਜਮਾਉਣ। ਨਾ ਹੀ
ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਇਹ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਸ਼ਤਰੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣ। ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਵਪਾਰ
ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਪਿਛੇ ਵਰਗ (ਤੇਲੀ) ਨਾ
ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਕਿ ਕਦੇ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਵਾਸਤਾ
ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪੁਸ਼ਟੈਨੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਤਮਕ
ਆਨੰਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਾਣਦੇ? ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ
ਵੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਨਰੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਰਜ਼ ਦੌਰਾਨ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਨਾਬੁਧ ਵਾਡਲਾ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ ਪਰ ਪੱਥਰਿਤ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਪੰਚ ਦੀ ਸੀਟ ਰਾਖਵੀਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਬਬੇਰੀ ਗੁਹਾਰ ਲਗਾਈ ਪਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਾ ਹੋਈ। ਅੰਤ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਫਰਿਆਦ ਕਰਨ ਤੇ ਚੋਣ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੋਦੀ ਸਾਹਿਬ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਵੀ ਦਲਿਤਾਂ ਨਾਲ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਿੱਤੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਧੋਖਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ ਕੱਢ ਦੇ ਆਗੂ ਮੌਤੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਚਾਲ ਜਾਂ ਸਾਜਿਸ਼ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਠ ਪਾਂਧ ਸਿਆਸਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇਂ ਹੋਵੇਂ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਆਵੇਂ

ਪਟਾਗ ਬਿਆਨ ਦੋ ਕਾ ਦਲਤਾ ਨੂੰ ਗੁਮਰਹ ਕਰ ਰਹ ਹਨ। ਸੂਦਰਾ ਨੂੰ ਤਾ ਆਪਣਾ ਕਿੱਤਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਸਾਹਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਬਦਲਣ ਲਈ? ਰਮਾਇਣ ਕਾਲ ਵਿਚ ਰਾਮ ਨੇ ਸੰਭੁਕ ਦਾ ਕਤਲ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੂਦਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੋ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੰਗਲ ਵਿਚ ਅਸ਼ਰਮ ਬਣਾ ਕੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਥੇ ਸੂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਤੇ ਸਸਤਰ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਾ ਬਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਰਾਮ ਕੌਲ ਇਕ ਬਾਹਮਣ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਮੌਤ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਸੰਭੁਕ ਦੇ ਇਸ ਅਨੁਹਾਏ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਮ ਨੇ ਸੰਭੁਕ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਕਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਸੂਦਰ ਇਕੱਲਵੇ ਨੂੰ ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਵੱਲੋਂ ਸਾਸਤਰ ਵਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੂਦਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕੱਲਵੇ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹੀ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਤੀਰ ਅੰਦਰਾਜੀ ਕਲਾ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪੁੱਣਣ ਕਾਰਨ ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਨੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਇਕੱਲਵੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦਾ ਅੰਗੁਠਾ ਇਸ ਲਈ ਦਕਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮੰਗ ਲਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਇਕ ਕਸ਼ਤਰੀ ਤੀਰ ਅੰਦਰਾਜ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੋਈ ਇਕੱਲਵੇ ਵਰਗ ਸੂਦਰ ਨਾ ਆ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੈਰ ਮਨੁੱਖੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਮੰਨੂੰ ਸਿਮਰਤੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਹੈ ਜੋ ਸੂਦਰ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਪਿਛੇ ਸਥਤ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੰਨੂੰ ਸਿਮਰਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੂਦਰ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

ਏਕਮੇਵਤੁ ਸ਼ੁਦਰਸਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਧਰਮ ਸਮਾਦਿਸਤ।

ऐतेस्तामेव वरणा सुसरुमा मनुसयाजा॥ (1-91)

ਅਰਥਾਤ ਸਿਸਟੀ ਕਰਤਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਕਸ਼ਤਰੀ ਅਤੇ ਵੈਸ਼,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ (ਦਾਸਤਾ-ਗੁਲਾਮੀ) ਕਰਨਾ (ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੀ ਚੂੰਹ ਚਾਂਗ ਤੋਂ) ਸੂਦਰ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਤੇ ਇਕ ਮਾਤਰ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ
ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਗੈਰ ਮਨੁੱਖ, ਗੈਰ ਕੁਦਰਤੀ, ਗੈਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਵਾਲੇ
ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਹਿੰਦੇ ਆਗ ਜਾਂ ਹਿੰਦੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਜਨਤਕ ਤੌਰ
ਤੇ ਨਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਸਿੱਧੇ-ਐਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਗੁਪਤ ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ
ਇਸਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ
ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਇਸੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸੇਧਿਤ
ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੌਦੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਗੇ ਕਿ ਵਾਲੀਕੀ ਸਮਾਜ (ਸੂਦਰ
ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ) ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਨੰਦ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗੰਢੇ ਤੇ
ਧਿਰਣਾਜਨਮ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਸਥਾ
ਅਧੀਨ ਠੋਸੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਪੇਟ ਦੀ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਖਾਤਰ ਉਹਨਾਂ
ਨੂੰ ਇਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਰਨੇ ਪਏ। ਤਸੀਂ ਹਣ ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ
ਭੁੱਬਲ੍ਹੁਸੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਬੋਪ ਕੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਨਾਲ
ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਨੇ ਵੇਖਣਾ ਅਤੇ ਪਰਖਣਾ ਹੋ ਕਿ ਨਾਰਿਦਰ ਮੌਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਮਿਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਸਮਝਣ ਦੀ ਮਸਲਾ ਹੈ। # 225/15- ਏ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (98726-70278)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੀਕ ਰਹੇਗੀ: ਡਾ. ਗੁਮਟਾਲਾ

ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ
ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਗਤ ਨੂੰ
ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰਾ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਹੈਡ ਗੁਬੀ ਭਾਈ ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਭਾਈ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਨਿਊਯਾਰਕ (ਅਮਰੀਕਾ) : ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨਿਰਗੁਣ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸੰਤ ਕਵੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਵ-ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਲਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਨਸਾਧਾਰਨ ਜਨਤਾ ਲਈ ਸੀ, ਜੋ ਅੱਖੀਆਂ, ਅੰਧਾ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਪਿਰਣਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕਰਮ ਕਾਡਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਸਰਵ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਦੱਸਿਆ। ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨੂੰ ਹਾਥੀ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਾਂਗ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਸੁੱਚਾ ਜੱਲ,

ਦੁੱਧ, ਫੁੱਲ ਆਦਿ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਵਸਤੂਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੂਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੁੱਧ ਵੱਛੇ ਦੇ ਬਣਾਂ ਤੋਂ ਜੁਨਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫੁੱਲ ਤੌਰੇ ਨੇ ਝੂਠੇ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਲ ਮੱਛਲੀ ਨੇ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਸਤੂਆਂ ਭੇਟ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ।

ਪੁਜਾ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਵਸਤੂਆਂ ਚੰਦਨ, ਧੂਪ, ਦੀਪ, ਨੈਵੇਦਾ ਵੀ ਜੂਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੰਦਨ ਦੇ ਬੁਟੇ ਨੂੰ ਸੱਪ ਚੰਬੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਧੂਪ, ਦੀਪ ਤੇ ਨੈਵੇਦਾ ਸੁਗੰਧੀ ਆ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਜੂਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੁਜਾ ਦੀਆਂ ਅੱਗੇ ਆਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ

ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਆਰਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ ਉਚਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਭਾਵਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਆਰਤੀ ਹੈ। ਹਰਿ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰੇ ਅੰਡਬਰ ਕੱਢੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਅੱਜ ਵੀ ਓਨੀ ਪ੍ਰਸੰਗਤਾ ਹੈ, ਜੀਨੀ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ 637 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਇਹ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੀਕ ਰਹੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਤੱਤਦੀ ਨਹੀਂ, ਜੋਤਦੀ ਹੈ। ਅਸਾਂਤ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠਾਚਦੀ ਹੈ”, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਆਫ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਖੇ ਸਜੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ

ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ 'ਸੰਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ ਵਿਸ਼ੇ' 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੇ ਅੱਤੇ ਭਾਈ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰਾ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਨੇ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਕਬਾਵਾਚਕ ਨੇ ਕਬਾਵਾ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਹੈਡ ਗੁਬੀ ਭਾਈ ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਸੰਵਾਦ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਖੂਬੀ ਨਿਭਾਈ।

ਕਬੱਡੀ ਕੈਮੇਟੇਟਰ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਹਕੀਮਪੁਰ ਦਾ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ

ਨਿਊਯਾਰਕ (ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ)-ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿਖੇ ਕਬੱਡੀ ਕੈਮੇਟਰੀ ਦੇ ਬੇਤਾਜ਼ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਵੱਖ ਵੱਖ

ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀ ਸਮੱਹਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਗ ਸ਼ਾਲੀ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਾ ਵੀ ਕੋਟਿਨ ਕੋਟ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ-ਘਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੋਤਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਏ ਦੀਆਂ ਬੇਡ-ਲਿਖਤਾਂ

ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕਮੈਂਟਰੀ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਉਣ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਕਣ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਹਕੀਮਪੁਰ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਉ ਭੇਟ ਕਰਕੇ

ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀ ਬਾਹਿਗੀ ਕੀਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀ ਸਮੱਹਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

"ਹਰਮਨ ਰੇਡੀਓ" ਆਸਟ੍ਰੋਲੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ 24/7 ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਿਤਰ ਜੀਓ !
ਸਨੋਹ ਭਰਿਆ ਅਦਬੀ ਸਲਾਮ।

“ਹਰਮਨ ਰੇਡੀਓ” ਆਸਟ੍ਰੋਲੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ 24/7 ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬੱਡੇ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਬੋਚ ਬੋਚ ਕਦਮ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਸਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। “ਹਰਮਨ ਰੇਡੀਓ” ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਕੇਵਲ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਜਾਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਸਾਰੇ ਇਸਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ, ਜਾਣਕਾਰੀ, ਖਬਰਾਂ, ਸਿਹਤ, ਸੰਦਰਤਾ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਹਿਜ ਦੀ ਹਰ ਵਿਧ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ “ਹਰਮਨ ਰੇਡੀਓ” ਦੇ ਲਾਈਵ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਚ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ “ਹਰਮਨ ਰੇਡੀਓ” ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ “ਹਰਮਨ ਰੇਡੀਓ” ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ “ਹਰਮਨ ਰੇਡੀਓ” ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ “ਹਰਮਨ ਰੇਡੀਓ” ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ “ਹਰਮਨ ਰੇਡੀਓ” ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

- ਅਦਬ ਸਹਿਜ, ਰਿਸ਼ੀ ਗੁਲਾਟੀ, ਆਸਟ੍ਰੋਲੀਆ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸਿੰਘ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰਾਤਿਸ਼ਤ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਵੱਲ ਪੇਦਰਾਂ ਆਜ਼ਾਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਤਿਸ਼ਤ ਕੀਤਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਢੁਕਵੇਂ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਤਾਂ ਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਦਰਵਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰਿਜ਼ਨੇ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਗੁਮਟਾਲਾ ਸਿੰਘ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰਾਤਿਸ਼ਤ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਵੱਲ ਪੇਦਰਾਂ ਆਜ਼ਾਰ

ਲੋਕ ਦੁਆਬੇ ਦੇ

ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਯਾਦ

ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਾਬਾ
(9592954007)

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਤੇ ਕਤਾਕੇਦਾਰ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਦਿਲੀ ਮੌਹ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਹੀ ਸੈ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਦਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਕਸਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਪੜ੍ਹੀ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਰੁੱਚੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬੱਲ ਉਸ ਵਕਤ ਮਿਲਿਆ ਜਦ 22 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਵੀ ਹੁਰਾਂ ਮਾਹਿਲਪੁਰ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਤੋਂ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਹਲਵਾਰਵੀ ਸਾਹਿਬ ਹੁਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਾਪੜਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਕਾ ਤੈਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਸ ਲਈ ਦਿੰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁੰ ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਰ ਆਰਿਡ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ ਦਾ ਰੇਖ ਚਿੱਤਰ ਵਧੀਆ ਲਿਖਿਆ

ਨਾਟਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਇਥੇ ਤਾਂਤਾ ਹੀ ਲੱਗ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਪੱਕੇ ਢੇਰੇ ਹੀ ਬਣਾ ਲਏ ਸਨ। ਸਰਾਬ ਪੀਣ ਦੇ ਆਦੀ ਲੇਖਕ ਤਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਆਸੀ ਵੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਪਿੱਚੇ ਗਏ, ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਅਸੀ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਿਲਕੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਸਭਾਸ਼ ਨਗਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਜਨਾਬ ਕਮਲਦੇਵਪਾਲ, ਜਸਵੀਰ ਕਾਲਰਵੀ, ਕੁਲਬੀਰ ਗੋੜਗਾ, ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਪਾਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ, ਪ੍ਰੀਤਨੀਤਪੁਰ, ਮਛਾਰ ਕਰਤਾਰਵੀ, ਹਰਦਿਆਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰੀ, ਰਣਵੀਰ ਨਰੜੀਆ, ਆਰਿਡ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ, ਬਿੰਦਰ ਬਿਸਮਿਲ, ਜੋਗ ਸਿੰਘ ਬਠੁੱਲਾ, ਉਲਫਤ ਬਾਜ਼ਵਾ, ਪੰਾਂ ਪੇਟਰ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਪੰਜਾਬੀ ਆਦਿ ਸਾਰਿਆਂ

ਸਾਡੇ ਮੰਚ ਦੇ ਅਹੁੰਦੇਦਾਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਜਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਪੰਤੂ ਦਾਰੂ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਵਸਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖੀ ਜਾਣ ਪੰਤੂ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ ਕਰੇ।

ਅਧੀਰ ਕਮਲਦੇਵਪਾਲ, ਪ੍ਰੋ ਐਲ ਡੀ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਅਤੇ ਸੈ ਦਿਲ ਕੋਲ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਮਾਤਰੂ ਜਿਹੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਦਲੇਰ ਬੰਦੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪੰਤੂ ਬੌੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸੋਚਕੇ ਉਹ ਕੋਈ ਇਕਰਾਰ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮੁਰਗੇ ਖਾਧੇ ਅਤੇ ਸਰਾਬ ਪੀਡੀ। ਚੋਟੀ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਵੀ ਸਾਡਾ ਨਸੱਈਪੁਣਾ ਦੇਖਕੇ ਆਨਾਕਾਨੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿੰਤਰ ਹੋ ਗਏ। ਸਰਾਬ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਅੰਦੀਜਾ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦ ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖਕੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ ਦਿਲੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਵਰ੍ਹਦੇ ਮੀਹ

ਵੀ ਔਖਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬੱਤੀ ਗੁੱਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾ ਬੰਦ ਸਨ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬਜ਼ੀ ਵੀ ਨਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੋਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਤੰਗ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਕਿਣ ਮਿਣ, ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਕਹਿਰ ਦਾ ਮੱਛਰ ਅਤੇ ਅਤਿ ਦਾ ਹੁੰਮ ਸੀ। ਸੈਲਾਖੁਰਦ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਆਂਡੇ ਵੀ ਠੰਡੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਮੈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਮੰਜੇ ਕੋਣੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਲਏ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਉਹ ਦਲੇਰ ਬੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਬਾਜ਼ਵਾ, ਆਰਿਡ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਰੌਸ਼ਨ, ਜੋਗ ਸਿੰਘ ਬਠੁੱਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਫੋਟੋ।

ਚੱਬੇਵਾਲ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਪੱਟੀ ਵਿੱਚ ਉਥੇ ਰੰਗਕਰਮੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਬਾਹਰਲਾ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਤਸਵੀਰ।

ਕਮਲਦੇਵਪਾਲ, ਉਲਫਤ ਬਾਜ਼ਵਾ, ਆਰਿਡ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਰੌਸ਼ਨ, ਜੋਗ ਸਿੰਘ ਬਠੁੱਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਫੋਟੋ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀਵਾਨਾ, ਕਮਲਦੇਵਪਾਲ, ਕੁਲਬੀਰ ਗੋੜਗਾ, ਰਣਵੀਰ ਨਰੜੀਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਤਸਵੀਰ।

ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਿਲਕੇ ਅਸੀ ਇੱਕ 'ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਮੰਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਸਕਤਰ ਤੇ ਸੈਨੂੰ ਇਸ ਮੰਚ ਦਾ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕਤਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤੀ ਕਈ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ ਅਤੇ ਉਡਰ ਰਹੀਆਂ ਵਿਚਰੋਹੀ ਕਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣ ਲਈ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਲਕਾਰੇ ਕਲਾਸਾਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਮੰਚ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੈਬਰ ਅਤੇ ਅਹੁੰਦੇਦਾਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਦੁਰ ਦੁਰਾਂਦੇ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹਕੇ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਖੁਬ ਮੌਜ਼ਾ ਮਾਣਦੇ। ਇਥੇ ਹੀ ਉਸ ਵਕਤ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੇ ਕਵੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਚ ਦੇ ਸਾਗਾਮ ਵਿੱਚ ਸੱਦੇ ਖੁੱਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਵੈਸਲੇ ਵੀ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਪੰਤੂ ਸਮਾਂ, ਦੁਰ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਚ ਦੇ ਅਹੁੰਦੇਦਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀ।

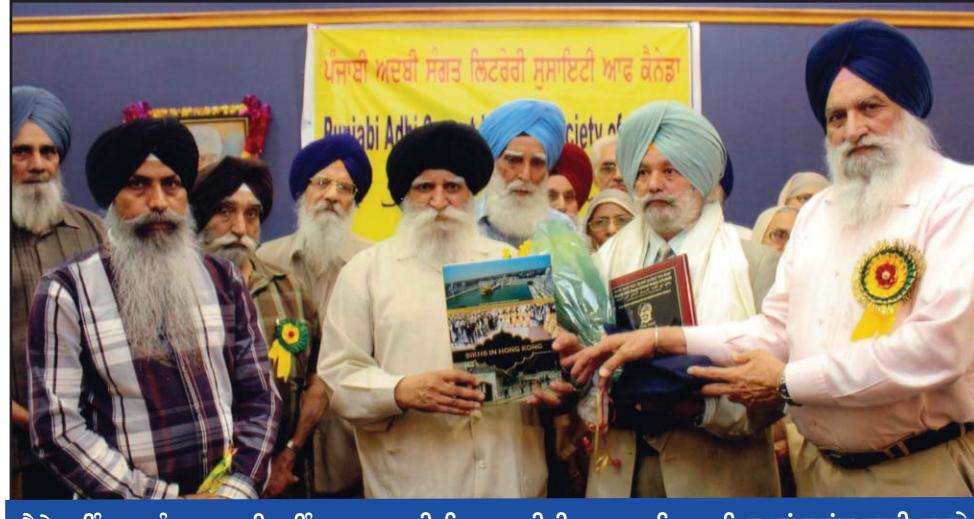
ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਸੈਲਾਖੁਰਦ ਦੇ ਅੱਡੇ ਤੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਲਾਹ ਕੇ ਤਿੰਤਰ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਂ, ਕਮਲਦੇਵਪਾਲ, ਪ੍ਰੋ ਐਲ ਡੀ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਸੈਲਾਖੁਰਦ ਦੇ ਅੱਡੇ ਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਅਤੇ ਵਰ੍ਹਦੇ ਮੀਹ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਭਿੱਜ ਰਹੇ ਸੀ। ਬਰਸਾਤੀ ਦਿਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਠੰਡ ਨਹੀ ਸੀ ਪੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀ ਨਸੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਸੇਮੇਤ ਕੰਬੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੋ ਬੋਤਲਾਂ (ਬੈਗ ਪਾਈਪਰ) ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸੈਲਾਖੁਰਦ ਦੇ ਕੁੱਝ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਨਿਜੀ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਪੁਲੀਸ ਚੌਕੀ ਕੋਲ ਡਰਾਈਕਲੀਨਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸੈਲਾਖੁਰਦ ਤੋਂ ਬਸਪਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਲਾਕ ਸੰਮੱਤੀ ਮੈਬਰ ਵੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਪੁਲੀਸ ਚੌਕੀ ਕੋਲ ਡਰਾਈਕਲੀਨਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸੈਲਾਖੁਰਦ ਤੋਂ ਬਸਪਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਲਾਕ ਸੰਮੱਤੀ ਮੈਬਰ ਵੀ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਖਾਣਪੀਣ ਦਾ ਸੋਕੀਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬਕਾਨ ਦੇ ਰੋਗ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬੁਝੀ ਕਾਰਨ ਲਈ ਸਾਡਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਬਾਹਰਲੇ ਵਰਗੇ ਚੁੱਲਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਤੇ ਡਿੱਗਕੇ ਨਾ ਸਤਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਲਈ ਸਾਡਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਬਾਹਰਲੇ ਵਰਗੇ ਚੁੱਲਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਤੇ ਡਿੱਗਕੇ ਨਾ ਸਤਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਲਈ ਸਾਡਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਬਾਹਰਲੇ ਵਰਗੇ ਚੁੱਲਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਤੇ ਡਿੱਗਕੇ ਨਾ ਸਤਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਲਈ ਸਾਡਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਬਾਹਰਲੇ ਵਰਗੇ ਚੁੱਲਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਤੇ ਡਿੱਗਕੇ ਨਾ ਸਤਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਕ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਚਿੱਤਰ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ ਨੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ

ਸਰੀ (ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੱਥਰ)- ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਸਰੀ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬੀ ਸੰਗਤ ਲਿਟਰੇਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ (ਰਸਿ) ਦੇ ਉਦਮ ਸਦਰਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ, ਚਿੱਤਰ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਰੋਫੈਸਰ ਆਫ ਸਿੱਖਿਜ਼ਮ ਦੀ 27ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 18 ਅਗਸਤ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦਾ ਦਿਨ ਨਿਊਟਨ ਪਬਲਿਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਸਰੀ ਵਿੱਚ ਨੱਕੇ ਨੱਕ ਭਰੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਕਾਂ, ਬ੍ਰਾਹਮਿਕ ਸੰਸਾਧਾਵਾਂ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਆਂ, ਮੀਡੀਆ ਕਰਮੀਆਂ ਤੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਸਿਰਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹੋਰੇ ਹਵਾਂ ਜੈਤੇਗ ਸਿੰਘ ਅਨੰਤ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੱਥਰ ਅਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੋਗ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਖਤ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਤੌਂਦਾਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਖੇਜ਼ੀ ਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੇਤੇ ਤੇ ਦੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਸਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੇਤੇ ਤੇ ਇੱਕ ਮਿੱਟ ਦਾ ਮੌਨ ਖੜ੍ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੰਤਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਵਿਛੜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ

ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ ਮਲੁਕ ਚੰਦ ਕਲੇਰ ਨੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪੈਂਡ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਤੇ ਮੁਕਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਿਆ ਹੈ ਉਹ ਬਾਕਮਾਲ ਹੈ। ਅਦਬੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੇ

ਸਿਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਭਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਾਸਾਨੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੂਸੀ ਦਾ ਇਜਹਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ

ਜੈਤੇਗ ਸਿੰਘ ਅਨੰਤ, ਗੱਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਤਰਾ ਦੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਪੁਸਤਕ ਸਿਖਸ਼ਾਇਨ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਫੋਟੋ: ਸਾਬਕਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਹਰਭਜਨ ਲਾਖਾ

ਲਿਖਿਆ ਖੋਜ ਭਰਪੁਰ ਪੇਪਰ ਪਤਿਆ। ਇਸ ਅਵਸਰ ਤੇ ਵਿਸੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਜਿਸਨੇ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਜਾਪਾਨੀ, ਕੋਰੀਅਨਜ, ਚੀਨੀ, ਵੀਅਤਨਾਮੀ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ ਮੁਫਤ ਵੰਡਣ ਦੀ ਨਿਭਾਈ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਜੈਤੇਗ ਸਿੰਘ ਅਨੰਤ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵਲੋਂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਅਵਾਰਡ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ, ਦਸਤਾਰ, ਲੋਈ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਚਿੰਨ ਸਨਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਰਭਜਨ ਲਾਖਾ ਸਾਬਕਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ, ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਬੀਬੀ ਚੇਤੰਨ ਕੋਰ ਸਪੁਤਰੀ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਸੈਟ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਨਮੋਲ ਕੌਰ ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਬਿਆਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ ਮਲੁਕ ਚੰਦ ਕਲੇਰ ਨੂੰ ਵੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ ਤੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਸੈਟ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਵਿਸੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪਿੱਚਦਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ। ਅਤੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਣਜੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜੈਤੇਗ ਸਿੰਘ ਅਨੰਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਭਰਪੁਰ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਏ

ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੱਥਰ, ਜੈਤੇਗ ਸਿੰਘ ਅਨੰਤ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ। ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਸਾਬਕਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਹਰਭਜਨ ਲਾਖਾ ਨੂੰ ਜੈਤੇਗ ਸਿੰਘ ਅਨੰਤ ਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਾਣਜਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਚਾਰੇ ਭਾਣਜੀਆਂ ਵੀ ਖੜੀਆਂ ਹਨ।

ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜੈਤੇਗ ਸਿੰਘ ਅਨੰਤ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁੱਰੋਂ ਨੇਤੀਓਂ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਅ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ, ਰੂਪ ਰੇਖਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ। ਅਨੰਤ ਹੁੰਹਾਂ ਬੜੇ ਭਾਵਕ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਨਿੱਤ ਨਿੱਤ ਨਹੀਂ ਜੰਮਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇਣ ਤੇ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਖੁਦਗਰਜ ਸੱਤਾ ਦੇ ਭੁਖਿਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਕਰਿਆ ਨਾਉਂ ਕੱਢੀ ਵੀ ਮਿਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾਮਵਰ ਸਾਰੀਗੀ ਵਾਦਕ ਦਮੇਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿੱਖ ਚਿੱਤਨ ਤੇ ਵਿਦਵਾਲ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਨਮੋਲ ਕੌਰ ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰਸਤਕ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਡਾਇਲਾਗ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਵਿ ਟ੍ਰਕੀ-ਹੱਕ ਸੱਚ ਤੇ ਲੜਨ ਲਈ ਕੋਈ, ਅਣਖੀ ਗੈਰਤਵਾਲਾ ਜਿਹਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੋਵੇ, ਕਾਸ਼-ਅਜ ਜਿਉਂਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਤੇ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਦੀ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਕਾਪੀ ਸੇਵਾ ਦੰਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇ ਤੱਤਨਮ ਵਿੱਚ ਗਾ ਕੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ। ਉਥੇ ਕਾਲਮ ਨਵੀਸ ਕੋਹਰ ਸਿੰਘ ਧੜਮੈਤ ਨੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਹੁਸ਼ਾਕਾਰਪੁਰ ਛਿਪਟੀ ਕਿਸ਼ਿਸ਼ਰ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਪਟਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ

ਪੰਥ ਦਰਦੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੱਥਰ ਵਲੋਂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰੋਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਟੂਕੂਆਂ ਰਾਂਹੀਂ ਅਕੀਦਤ ਦਾ ਇਜਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਅੰਜਲਾ, ਬਿਕਰ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ, ਕਰਨਲ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾ ਮਕਤ ਅਤੇ ਗੁਰਦੀਸ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿੱਖ ਚਿੱਤਨ ਤੇ ਵਿਦਵਾਲ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਨਮੋਲ ਕੌਰ ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਸਤਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਾ ਪੱਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅੱਜ ਕਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹਕਮਤ ਆਪ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਜਿੰਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਮੰਗੇ ਤੇ ਕੰਡ ਤੇ ਕਲੰਕ ਹੈ। ਇਸ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਵਿਸੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਤਰਾ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਸਤਕ - ਸਿੱਖਸ ਇਨ ਹਾਂਗਕਾਂਗ - ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਜੈਤੇਗ ਸਿੰਘ ਅਨੰਤ ਵਲੋਂ ਤਾਤੀਆਂ ਦੀ ਗੁੰਜ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਾਪੀ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਦੇ ਰਹ

ਵਾਲਮੀਕਿ ਤੀਰਥ ਆਜਾਦ ਨਈਉ ਹੋਣਾ ਏ

ਵਾਲਮੀਕਿ ਤੀਰਥ ਆਜਾਦ ਨਈਉ ਹੋਣਾ ਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਕੌਮ ਵਿਚ ਚੌਧਰਾਂ ਦਾ ਰੋਣਾ ਏ। ਆਦੀਵਾਸੀ ਰਾਜੇ ਸੀਗੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੱਜ ਦੇ ਗੁਲਮ ਨੇ ਨਤੀਜੇ ਹੋ ਕਲੇਸ਼ ਦੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਰਾਜ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਨਈਉ ਆਉਣਾ ਏ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ.....

ਟਾਈਮ ਬਡਾ ਬੋਡੁਆ ਤੇ ਕੰਮ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਸੋਹੜ ਮੈਨੂੰ, ਮੇਰਾ ਵੀ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਆ ਬੇਕਾਰ ਸਾਡਾ ਜਾਗਣਾ ਬੇਕਾਰ ਸਾਡਾ ਸਾਉਣਾ ਏ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕੌਮ....

ਗੁਲਮੀ ਇਹ ਸਵਰਗਾਂ ਦੀ ਰੋ ਕੇ ਬਿਤਾਵਾਂਗੇ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਹੋ ਕੇ ਚੰਮ ਦੀ ਚਲਾਵਾਂਗੇ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਸੋਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖਿੱਡੇਣਾ ਏ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕੌਮ....

'ਨਿਰਧਨ' ਕੌਮ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਸੁਰਵੀਰ ਸੂਰਮੇ ਯੋਧੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਉ ਪੁੱਛਣਾ ਪਛਾਉਣਾ ਏ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕੌਮ....

-ਕਲਾਮ 'ਨਿਰਧਨ' ਕਰਤਾਰਪੁਰੀ

ਗੁਜਰਾਤੀ ਗਾਈਆਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ!

(ਕਥਿੱਤ)

ਤੁਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ 'ਦੁਪਾਲਪੁਰ
(001-408-915-1268)

ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਰ
ਬਣਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਆ ਰਹੇ ਸਦਾ ਮਨ ਆਈਆਂ ਦਾ।
ਗੋਧਰਾ ਦੇ ਵਿਚ ਖੋਡੀ ਖੂਨ ਦੀ ਸੀ ਹੋਲੀ ਕਿਹਨੇ
ਲਿਆ ਨਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਸੇ ਮਸਜਿਦਾਂ ਢਾਹੀਆਂ ਦਾ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਜਿਹਤੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਦਲ
ਬਣਿਆਂ ਚਹੇਤਾ ਦੇਖੋ ਸਾਡੇ 'ਕਾਲੀ ਭਾਈਆਂ ਦਾ।
ਕੀਤੇ ਮੀ ਆਬਾਦ ਜਾ ਕੇ ਬੰਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ।
ਖੋਣ ਲੱਗ ਮੌਦੀ ਕੰਮ ਕਰੋ ਜੋ ਕਸਾਈਆਂ ਦਾ।
ਡਰਦੇ ਉਜਿਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੰਚੇ ਆ ਪੰਜਾਬ ਦੁਖੀ
ਹੋਇਆ ਨਾ ਅਸਰ ਭੋਗ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੁਹਾਈਆਂ ਦਾ।
ਮੌਦੀ ਨੂੰ ਖੰਘੂਰਾ ਮਾਰ ਕਰੇ ਗਾ ਉਹ ਆਗੂ ਕਿੱਦਾ? ਦੁੱਧ ਪੀਂਦਾ ਜਿਹਤਾ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਗਾਈਆਂ ਦਾ!

ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ

ਕਮਲ ਬੰਗਾ

ਲੋਕਾਂ ਲਹੂ ਵਹਾਉਣਾ,
ਇਕ ਦਿਨ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।
ਮੌਸਮ ਹੈ ਸੁਰਖ ਆਉਣਾ,
ਇਕ ਦਿਨ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।
ਜੋ ਘਸ ਗਿਆ ਉਹ ਸੁਰ ਨਾ, ਉਸ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੁਰਨਾ,
ਰਸਤਾ ਨਵਾਂ ਬਣਾਉਣਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।
ਇਹ ਸਭ ਕਬੂਲ ਵੀ ਹੈ, ਜੇ ਕਟ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ,
ਪਰ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਝੁਕਾਉਣਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।
ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਦਾ, ਮੈਂ ਦਰਦ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ,
ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੇ ਹੈ ਵਿਛਾਉਣਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।
ਸਰਗਮ ਨਵੀਂ ਸੁਣਾਵੇ, ਹਰ ਰੁੱਖ ਨੂੰ ਝੁਲਾਵੇ,
ਪੌਣਾਂ ਉਹ ਗੀਤ ਗਾਉਣਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।
ਸੁਰਜ ਦੇ ਵਾਂਗ ਚਮਕੇ, ਝੱਖਤ ਤੋਂ ਬੁਝ ਨਾ ਸਕੇ,
ਉਹ ਦੀਪ ਮੈਂ ਜਗਾਉਣਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।
ਮੈਂ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋਏ, ਅੱਖਰ ਨੇ ਜੋ ਪਰੋਏ,
ਉਹ ਖਤ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਪਾਉਣਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।
ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜਕੇ, ਪੌਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲਕੇ,
ਮੈਂ ਵੀ ਹੈ ਗੀਤ ਗਾਉਣਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।
ਹਰ ਹਰਫ ਜਿਸ ਦਾ ਮਹਿਕੇ, ਬੰਗੇ ਦੇ ਇਕ ਕਮਲ ਨੇ।
ਦੀਵਾਨ ਉਹ ਛੁਪਾਉਣਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਲਹਾਨ ਅੰਦਰ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ
(916) 798-8142

ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਆਉਣੀ ਜਾਣੀ ਹੈ
ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਆਉਂਦਾ ਕੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਇੱਥੇ ਬੈਠਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ,
ਵਾਰੀ ਆਈ ਤੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਂਦਾ ਨਹੀਂ
ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।
ਫਰਕ ਮਾਲਕ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ।
ਪਰ ਬੰਦਾ ਹੀ ਭੁਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਉਹ ਹਾਜ਼ਰ ਹਰ ਥਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਬੇਮੁੱਖ ਬੰਦਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਰਾਹੀਂ

ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ਉਸ ਦਾਤੇ ਦੇ
ਬੰਦਾ ਉਹਦਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।
ਬੰਦਾ ਭੁਲ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਨੂੰ,
ਜਦ ਮਾਲਕ ਬਣਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਰੱਬ ਜ਼ਜਰਾਂ ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਲਵੇ
ਬੰਦਾ ਕੱਖੋਂ ਹੋਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਠੱਗੀ ਠੋਰੀ ਸਿਹਦਾ ਕਿੱਤਾ ਹੈ,
ਆਖਰ ਨੂੰ ਉਹ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਉਹਨੂੰ ਲੈਣੇ ਦੇ ਦੇਣੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ,
ਜਿਹੜਾ ਹੱਕ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਹਤਾ ਮਰੇ ਦਾ ਸੋਗ ਮਨਾਵੇ ਨਾ
ਸੋਗ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਵੀ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਨਾਮ ਜੱਪੇ ਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਛੁਕੇ ਜਿਹੜਾ
ਪਿੱਛੇ ਉਹਦਾ ਹੀ ਨਾਮ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸੌਦਾ ਘਟੇ ਦਾ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ,
ਜਿੱਥੇ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕੁਝ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਮੀਂਹ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੇ ਪੈਂਦੇ ਰਹਿਣ ਉਥੇ
ਜਿੱਥੇ ਉਹਦਾ ਉਦੋਂ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
'ਹੀਰਾ' ਬਰਕਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਪਰਗਟ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

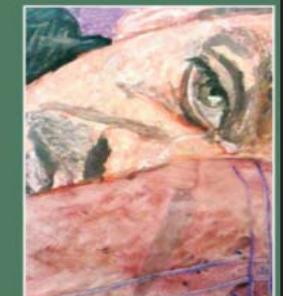
ਨੌਜ਼ਾਨ ਕਵੀ ਸੁੱਖੀ ਪਾਲੀਵਾਲ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਕਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਲੋਕ ਅਰਥਨ!

ਨੌਜ਼ਾਨ ਕਵੀ ਸੁੱਖੀ ਪਾਲੀਵਾਲ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਕਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ "ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਬੰਜ਼ਰ" 25 ਅਗਸਤ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਫ਼ਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਰਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ! ਪਰੋਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਸੁਰਖਾਤ ਸਵੇਰੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੋਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਪਰੋਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉੱਥੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ! ਸੁੱਖੀ ਪਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਕਾਵਿ ਸੰਸਾਰ ਬਾਰੇ ਖੱਲੀ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ! ਸਾਇਰ ਹਰਜਿਦਿਰ ਕੰਗ, ਸੁੱਖਵਿਦਰ ਕੰਬੋਜ, ਸੰਤੋਖ ਮਹਿਹਸੂਸ ਸੁੱਖੀ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿ ਜੁਗਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਪੜਨਗੇ!

ਇੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਸੁਤੀਸ਼ ਗੁਲਾਟੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਿਰਕਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ! ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪ੍ਰਸਤਾਰਾਂ ਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ! ਪਰੋਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਵੀ ਕਾਵਿ ਕਾਵਿਤਾ ਵਿਖੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਬੰਜ਼ਰ

ਗੁਰਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀਆਂ ਤਿੰਕ ਰਚਨਾਵਾਂ

ਰੱਖੜੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਭੈਣ ਵਲੋਂ ਵੀਰ ਨੂੰ

ਵੀਰਾ ਅੱਜ ਦੇ ਸੁਭ ਦਿਹਾਤੇ, ਇਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੁਣਾਵਾ।
ਰੱਖੜੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਬੀਬਾ, ਤੈਨੂੰ ਕੁੱਝ ਸਮਝਾਵਾਂ।

ਇਹ ਜੋ ਭੇਜ ਰਹੀ ਹੈ ਰੱਖੜੀ, ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਇਹ ਤੰਦਾ।

ਮੇਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸੀਆਂ, ਘਰ ਤੇ ਰੇਖ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ।

ਕਿਧਰੇ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਈਂ ਅਤਿਆ, ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ।

ਵੀਰਾ

ਬਹਿੰਦੀ ਉਠਦੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੈਂ, ਸੁੱਖਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ।

ਦੁੱਖ- ਸੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਖੇ ਝੱਲਾ, ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਸੰਗਾਂ।

ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਦੁੱਖ ਮੇਰੇ ਦਾ, ਪੈ ਨਾ ਜਾਏ ਪਰਛਾਵਾਂ।

ਵੀਰਾ

ਮਾਪੇ ਸਦਾ ਨਾ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣੇ, ਵੀਰ ਭੈਣ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰਾਂ।

ਭੁੱਲੀ ਵਿਸਰੀ ਭੈਣ ਜੋ ਤੈਨੂੰ, ਤੱਕਦੀ ਤੇਰੀਆਂ ਰਾਹਵਾਂ।

ਵੀਰ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਲੱਗ ਨਾ ਜਾਵਣ, ਤੱਤੀਆਂ ਕਦੇ ਹਵਾਵਾਂ।

ਵੀਰਾਤ੩੩

ਹਰ ਔਰਤ ਦੀ ਇੱਜਤ ਕਰਨਾ, ਸੁੱਚਾ ਕਰਮ ਹੈ ਤੇਰਾ।

ਦੇਖ ਪਰਾਈ, ਭੈਣ ਸਮਝਣਾ, ਏਹੋ ਧਰਮ ਹੈ ਤੇਰਾ।

ਬਾਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧੀਆਂ

ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਹਿੰਮਤ ਨੂੰ ਸਦਮਾ

ਲਿੰਵਗਸਟਨ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਪ੍ਰਵਾਨਾ) - ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਬਡੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਆਲਮੀ ਸਿੰਘ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਹਿੰਮਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਜੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਲਿੰਵਗਸਟਨ ਨਿਵਾਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿਛੇਕਤ ਪਿੰਡ ਪਤਾਗਾ, ਪੰਜਾਬ ਹੈ। ਉਹ 1979 ਤੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪਤੀ ਅਤੇ 4 ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 11 ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ, ਦੋਹਰੇ-ਦੋਹਰੀਆਂ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਮਕਾਰ 17 ਅਗਸਤ, 2013 ਦਿਨ ਸਨੀਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਦੁਹਹਿਰੇ 2 ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ। ਸ਼ੋਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ

ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਵਾਨਾ, ਪੋ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਨ੍ਹਾ, ਸੁਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ, ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ, ਹਰਸਿੰਹ ਕੌਰ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ, ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਮਾਸਟਰ ਰੈਕੋਂ, ਸਥਾਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ, ਅਵਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਮਲ ਅਟਵਾਲ, ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਦਾਰ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੁਰਪੁਰੀ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਮਨ ਆਦਿ ਸਾਮਲ ਹਨ। ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ 510-409-3021 ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ - ਕੈਂਚ ਮੀਂਹ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਰੰਗਿਆ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਰੰਗ 'ਚ

ਫਗਵਾੜਾ - (ਬੀ. ਕੇ. ਰੱਤੂ) ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ 66 ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ ਮੌਕੇ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਜ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਪੈਲੇਸ ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਗਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਸਮਾਰੋਹ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ, ਸ੍ਰੀ ਸੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੈਥੈਂਚ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ, ਪੰਜਾਬ ਹੋਮ ਗਾਰਡਜ਼, ਐਨ. ਸੀ. ਸੀ. ਯੂਨਿਟ ਲੜਕੇ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਗਰਲ ਗਾਈਡਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰੇਡ ਤੋਂ ਸਲਾਮੀ ਲਈ। ਪਰੇਡ ਕਮਾਂਡਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰੇਡ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸਮਾਰੋਹ ਐਸ. ਡੀ. ਐਸ.

ਪੁਲਾਟੀਏ ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਵਿਸੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ। ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੈਥੈਂਚ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 66 ਵਰ੍ਹੇ ਮੁੰਕੰਮਲ ਹੋਣੇ ਦੇ ਪਵਿੰਤਰ ਮੌਕੇ ਜਿਥੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਵਿਸੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ, ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਦਿਖਾਏ ਰਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਰਵਾਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾਉਣ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਤੁਲਾਰ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰਮਾਈ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਫਗਵਾੜਾ, ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਕੇ. ਸਿੰਗਲਾ ਵਧੀਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਫਗਵਾੜਾ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਕੰਵਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਖੱਬ, ਐਸ. ਪੀ. ਫਗਵਾੜਾ, ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੈਦ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਫਗਵਾੜਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੀਚਰਨ ਸੁਦ ਆਜ਼ਾਦੀ

ਤੁਕਾਊਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸਮਹ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਿਆਂਦਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨੰਬਰ ਇੱਕ ਸੁਭਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਨਬੱਧ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਸੋਕ ਵਿਜੇ ਦਸ਼ਮੀ ਮਨਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਮਾਹਿਲਪੁਰ, 19 ਅਗਸਤ (ਸਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਾਬਾ) - ਅੰਬੇਡਕਰ ਸੈਨਾ ਪੰਜਾਬ, ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਮੈਮੇਰੀਅਲ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ, ਵਿਸ਼ਵ ਬੋਧ ਸੰਘ ਪੰਜਾਬ, ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਸਟੂਡੈਂਟ ਫਰੰਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਵਾਸੇਫ ਯੂਨਿਟ ਪੰਜਾਬ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾ

ਉਕਤ ਸਮਹ ਸਭਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਅਸੋਕ ਵਿਜੇ ਦਸ਼ਮੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪਿੰਡਾਂ, ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਸਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਧੂਮ ਧਵਨੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਮੂਹ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਪਵਨ ਕਮਾਰ ਬੈਂਸ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਕਲਦੀਪ ਭੱਟੀ ਫਗਵਾੜਾ, ਗੁਰਬਚਨ ਲਾਲ ਬੋਧ, ਅਸਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਜਲੰਧਰ, ਬਾਲ ਕਿਸ਼ਨ ਜਲੰਧਰ, ਨਿਰਮਲ ਕੌਰ ਬੱਧਣ, ਹਰਮੇਸ ਲਾਲ, ਸੰਤੋਖ ਲਾਲ ਫਗਵਾੜਾ, ਦਵਿੰਦਰ ਨੰਦਨ, ਰਜਿਨਦਰ ਕਲੋਂ ਵਿਲੋਂ, ਸਤਨਾਮ ਬੰਗਰ ਆਦਿ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿੱਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ 13 ਅਕਤੂਬਰ 2013 ਨੂੰ ਚੌਥੀ ਵਿਸਾਲ ਅਸੋਕ ਵਿਜੇ ਦਸ਼ਮੀ ਮਨਾਉਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁੰਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਕੋਆਰਡਿਟੇਟਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਕਤ ਬਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੋਕ ਵਿਜੇ ਦਸ਼ਮੀ ਦਾ ਕੁੱਝ ਸੌਤੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿਆਸੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹਸ਼ੀਅਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਹਨਾਂ

ਰਾਜੇਸ਼ ਬਾਬਾ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਖੁਰਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਸਬੰਧੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਸਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਾਬਾ) - ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਬਾਬਾ ਨੇ ਅੱਜ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ

ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਮੁਰੰਮਤ ਸਬੰਧੀ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਅੰਦਰਾਨਾ ਲਗ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੰਡ ਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ

ਗੁਰ ਰਵਿਦਾਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਚਰਨ ਛੋਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੰਡ ਖੁਰਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਭਾਰੀ ਬਾਰਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਸੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਮੈਂਬਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀਵਾਲਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕੈਨੇਡੀ ਵੀ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੁਰਾਲਗੜ੍ਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਧਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮੁੰਹ ਕੀਤੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿਖੇ ਖੁਰਾਲਗੜ੍ਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੋਰਾਨ ਆਏ ਹਨ। ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੰਹ ਕੀਤੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿਖੇ ਖੁਰਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਬਰਸਾਤਾਂ ਦੋਰਾਨ ਆਏ ਹਨ।

ਤੇ ਲੋਤੀਦੇ ਮੁਰੰਮਤ ਦੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਆਦਿ ਧਰਮ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਾਨ ਸੰਤ ਸਤਵਿੰਦਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੀਰਾ ਅਤੇ ਖੁਰਾਲਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਖਾਜਾਨਚੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਲਾਲ ਵਿਰਦੀ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਚਰਨ ਛੋਹ ਗੰਗਾ ਖੁਰਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਬਰਸਾਤਾਂ ਦੋਰਾਨ ਆਏ ਹਨ। ਕਾਰਨ ਕਾਫ਼ੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਡਲ

**ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ
(98887-87440)**

ਅਰਸਤੂ ਨੇ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਚੰਦਰਮਾ ਅਤੇ ਬਾਬੀ ਗ੍ਰਹਿ ਧਰਤੀ ਦੁਆਰੇ ਚੱਕਰ ਲਾਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਟੋਲਮੀ ਨੇ ਵੀ ਦੂਜੀ ਸਤਾਬਚੀ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਬੇਤਰ ਵਿੱਚ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਦਾ ਪੂਰਨ ਦਬਦਬਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਈਸਾਈਆਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸ਼ਟਕ ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰਜ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਰਜ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਵਿੱਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਡਲ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਸੂਰਜ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਦਰਸਿਆਨੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਤਾਰਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਇਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਨਿਸਚਿਤ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੱਕਰ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਥਮੀ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦੂਸਰੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚਮਕਦਰ ਤੇ ਵੱਡਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਪੰਦਰਾਂ ਕਰੋਤ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜਾਨੀ 'ਚ ਇੱਕ ਸੌ ਪੰਜਾਹ ਮਿਲੀਅਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ ਤੇ ਸੁਰਜ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਧਰਤੀ ਤੇ ਅੱਠ ਮਿੰਟ ਵੀਹ ਸੈਂਕਿਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਜ਼ਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਛੇ ਲੱਖ ਛਿਆਨਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ ਤੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਅਰਧ ਵਿਆਸ 6378 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰਜ ਧਰਤੀ ਨਾਲੋਂ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਤੇਰਾਂ ਲੱਖ ਗੁਣਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਭਾਰ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਗੁਣਾ ਹੀ ਵੱਧ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਸੁਰਜ ਮਿਲਕੀ ਵੇਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਬੱਤੀ
ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰ੍ਹੂੰ ਦੂਰ ਇਸ ਗਲੈਕਸੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕੋਨੇ
ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ
ਤਾਰੇ, ਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਉਪ ਗ੍ਰਹਿ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਸੁਰਜ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ
ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਦੋ
ਸੌ ਪੰਜਾਹ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸੈਕੰਡ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਇੱਕ
ਚੱਕਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਚੌਥੀ ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਸੁਰਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੂਰੀ ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਵੀ ਚੱਕਰ ਪੂਰਾ
ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁਰਜ ਦੋ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਲੱਗਭੱਗ
ਡੇਢ ਲੱਖ ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ
ਬਾਹੀ ਪਰਤ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਲੱਗਭੱਗ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਜੇ
ਸੈਲਸੀਅਸ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕੋਈ ਵੀ
ਵਸਤੂ ਸੁਰਜ ਤੇ ਠੋਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ।
ਸੁਰਜ ਸਾਡੇ ਗ੍ਰਹਿਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਜੀਵ
ਜੱਤੂਆਂ ਦਾ ਪਾਲਣਹਾਰਾ ਹੈ। ਸੁਰਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਧਰਤੀ ਤੇ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਰਜ ਮੰਡਲ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ?

ਸੁਰਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜ ਸਮੇਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਕੋਈ ਛਿਆਲੀ ਉਪਗ੍ਰਹਿ, ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਛੇ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਛੋਟੇ ਗ੍ਰਹਿ, ਪੂਛਲ ਤਾਰੇ ਤੇ ਉਲਕਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਸੁਰਜੀ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਇੱਕੋ ਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੁਰਜੀ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਦਾ ਜਨਮ ਗੈਸ ਤੇ ਗਰਦ ਦੇ ਭਰੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਬੱਦਲ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸੌ

ਕਾਰਨ ਇਸ ਬੰਦਲ ਦੇ ਕਣ ਲੱਖਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣੇ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬੰਦਲ ਇਕ ਤਵੇਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਧੂਰੀ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਨਿਤਾਨਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਦਾਰਥ ਇਸ ਤਵੇਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਹਿੰਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭਾਗ ਛੱਲਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਵੇਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਤਵੇਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ ਸੁਰਜ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਕੀ ਛੱਲੇ ਗ੍ਰਹਿਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆ ਗਏ। ਗੁਰੂਤਾ ਆਕਰਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਹ ਗੋਲਾ ਹੋਰ ਸੁੰਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਸਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਦਬਾਉ ਤੇ ਤਾਪਮਾਨ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵੱਧ ਤਾਪਮਾਨ ਤੇ ਦਬਾਉ ਤੇ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਬੰਬਾਂ ਦੇ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਆ ਸੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੁਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਨਿਊਕਲੀ ਸੰਯੋਜਨ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਊਕਲੀ ਸੰਯੋਜਕ ਕਿਰਿਆ ਕਰਕੇ ਸੁਰਜ ਦੀ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਹੀਲੀਅਮ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣੀ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਉਰਜਾ ਨਿਕਲਣੀ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੁਰਜ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਤਧ ਉਰਜਾ ਦਾ ਸੌਮਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸੌ ਕੋਡ ਵਾਹਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚਲੀ ਸਾਰੀ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ, ਹੀਲੀਅਮ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸਤਾ ਤੇ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਹੀਲੀਅਮ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਤਾ ਫੈਲਣਾ ਸੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਨੇੜੇ ਦੇ ਦੌਨੇ ਗ੍ਰਹਿਂ ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਸੁੱਕਰ ਨੂੰ ਪਿਘਲਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਸੁੱਕ ਜਾਣਗੇ। ਸੁਰਜ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਲ ਦਾਨਵ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਦਸ ਕੋਡ ਵਹੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਇੱਕ ਚਿੱਟਾ ਬੌਣਾ ਬਣ ਕੇ ਮੰਗਲ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਗ੍ਰਹਿ ਇਸ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਮੁਰਜੀ ਪ੍ਰੀਵਾਰ

ਕਿਸੇ ਤਾਰੇ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡਾਂ
 ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰਹਿ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ
 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਪ ਗ੍ਰਹਿ ਜਾਂ ਚੰਦਰਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ
 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜੀ
 ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਵਿੱਚ ਨੌ ਗ੍ਰਹਿ, ਛਿਆਲੀ ਉਪਗ੍ਰਹਿ, ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ
 ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੜ੍ਹੀ ਗ੍ਰਹਿ, ਪੂਛਲ ਤਾਰੇ ਤੇ ਉਲਕਾਵਾਂ
 ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ
 ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਉ ਹੁਣ ਅਸੀਂ
 ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕਥ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਾਪਤ ਕਰੀਏ।

ਬੁੱਧ- ਇਹ ਗੁਹਿ ਸੂਰਜ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਅਠਾਸੀ ਦਿਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਧੁਰੀ ਦੁਆਲੇ ਵੀ ਇਹ ਚੱਕਰ ਅਠਾਸੀ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਸਾਲ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅਠਾਸੀ ਦਿਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧ ਹੀ ਸਾਡੇ ਗੁਹਿ ਮੰਡਲ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਗੁਹਿ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦਿਨ ਤੇ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਤੇ ਗਰਮੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ, ਆਕਸੀਜਨ ਤੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦਾ ਵੀ ਨਮੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਆਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਗੁਹਿ ਦਾ ਭਾਰ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂਡਾ ਆਕਰਸ਼ਨ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਗੈਸਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੁਹਿ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਿਆ ਹੈ ਇਹ ਗੈਸਾਂ ਪ੍ਰਲਾਤ ਵਿੱਚ ਖਿੱਲ ਗਈਆਂ। ਜੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਭਾਰ ਸੱਠ ਕਿਲੋ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਗੁਹਿ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਵਜ਼ਨ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਦਰਾਂ ਕਿਲੋ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਗੁਹਿ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉੱਚੀਆਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨੰਦ ਆਵੇਗਾ। ਕੰਧਾਂ ਕੋਠਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਤੁਸੀਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਗੁਹਿ ਤੇ ਟੱਕ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸੁੱਕਰ- ਸੁਰਜ ਮੰਡਲ ਦੇ ਦਸਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁੱਕਰ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਸੌ ਪੱਤੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜ ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਸਦਾ ਸਾਲ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੋ ਸੌ ਪੱਤੀ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬਹਾਬਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਧੂਰੇ ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਬਾਰਾਂ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਜਿੰਡਾ ਹੀ ਹੈ। ਸੁਰਜ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੋਣ ਅਤੇ ਦਿਨ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇੱਥੇ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਗਰਮੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਤਾਂ ਲੰਬੀਆਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਰਦੀ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਗਰਮੀ ਤੇ ਠੰਡੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੁਰਜ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਦੂਰੀ ਦਸ ਕਰੋੜ ਬਹੱਤਰ ਲੱਖ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਗੰਧਕ ਦੇ ਤੇਜ਼ਾਬ ਦੇ ਜੰਮੇ ਹੋਏ ਬੱਦਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗ੍ਰੁਹੀ ਚੱਟਾਨਾਂ ਤੇ ਜਵਾਲਾ ਮੁਖੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿਥਵੀ- ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਸੁਰਜ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਗ੍ਰਹ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਗੁਹਿ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੱਤੇਗੋ। ਧਰਤੀ ਦਾ ਇਕੋ ਕੁਦਰਤੀ ਉਪਗ੍ਰਹ ਚੰਨ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਉ ਇਸ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਵੀ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਵੇਖੀਏ ਕਿ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੰਨ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਲੱਖ ਚੁਰਾਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਫੁੱਰੀ ਤੇ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 1.33 ਸੈਕੰਡ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਚੰਦਰਮਾ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਨ ਧਰਤੀ ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਉਨੱਤੀ ਦਿਨ ਬਾਰ੍ਹੁਂ ਘੰਟੇ ਤੇ ਚੁਤਾਲੀ ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਘੰਟਿਆਂ ਹੋਇਆ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁਰਜ

ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜ ਦਾ ਕੁਝ ਭਾਗ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣੋ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਦ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੌਂਝੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਜਦੋਂ ਧਰਤੀ, ਸੁਰਜ ਤੇ ਚੰਦ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦ ਤੇ ਪੈਣੇ ਰੋਕ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਰਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦ ਦਾ ਕੁਝ ਭਾਗ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣੋ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਦ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਦਰਮਾ ਦੀ ਗੁਰੂਤਾ ਆਕਰਸ਼ਣ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮੱਠ ਕਿਲੇ ਹੈ ਚੰਦਰਮਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਭਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਦਸ ਕਿਲੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੰਦਰਮਾ ਤੇ ਵਾਯੋਮੰਡਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਉਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਹਵਾ ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਮਾਧਿਅਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਧਿਅਮ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਚੰਦਰਮਾ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਸਿੱਧੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ

ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਵਾਇਰਲੈਸ ਰਾਹਿਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨੀਲ ਆਰਮ ਸਟਰਾਂਗ ਤੇ ਐਲਡਰੀਨ ਨਾਂ ਦੇ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ 21 ਜੁਲਾਈ 1969 ਨੂੰ ਚੰਦਰਮਾ ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਕਤ ਸਨ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਚੰਨ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਉਥੋਂ ਉਤਰਨ ਸਮੇਂ ਠੀਕ ਸਿੱਧ ਹੋਈਆਂ। ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਸੌ ਸੱਠ ਕਰੋੜ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਆਕਾਸ਼ੀ ਪਿੰਡ ਸੋਲਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੁੰਡੀਂ ਵੰਟੇ ਦੀ ਰਹਤਾਰ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਟਕਰਾਉਣ ਕਾਰਨ ਚੰਦਰਮਾ ਧਰਤੀ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਮੁੱਚੀ ਧਰਤੀ ਪਿਘਲ ਗਈ। ਲੋਹਾ ਤੇ ਨਿਕਲ ਭਾਰੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਹਲਕੇ ਪਦਾਰਥ ਇਸਦੇ ਤਲ ਤੇ ਆ ਗਏ। ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਉਪਰਲੀ ਧਰਾਤਲ ਬਣ ਗਈ। ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਤਲ ਤੇ ਇਸ ਟਕਰਾਉਂ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਚਿਨ ਅੱਜ ਵੀ ਮੰਜ਼ੁਦ ਹਨ। ਟਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਗ੍ਰਹਿ ਖਦ ਵੀ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਲਕਾਂ ਪੱਥਰ ਜੋ ਅਕਸਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗਦੇ ਹੋ ਰਹੀਂ ਦੇ ਹਨ ਉਸੇ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਹਨ।

ਮੰਗਲ ਮੰਗਲ ਸਾਡੇ ਗੁਹਿ ਮੰਡਲ ਦਾ ਚੌਥਾ ਗੁਹਿ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਹਿ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸੱਤ ਕਰੋੜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੰਡੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਹਿ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਅੰਡਕਾਰ ਪੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਰਜ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਪਰ 1995 ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੁਹਿ ਸਾਥੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਡੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਚੰਨ ਹੈ, ਪਰੋਂ ਮੰਗਲ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਦੇ ਚੰਨ ਲਈ ਬੈਠ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਹਿ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਦੂਰੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੰਗਲ ਦੀ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੁਹਿ ਤੇ ਤਾਪਮਾਨ ਧਰਤੀ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਭੇਜਿਆ ਪਾਸ ਫਾਈਡਰ ਨਾਂ ਦਾ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਇਸ ਉਪਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਗੁਹਿ ਤੇ ਪਾਣੀ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਟੁੰਡਰਾ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਬਰਫ ਉਪਰੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਉਲਕਾਵਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ
ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹ ਦੀ ਇੱਕ ਉਲਕਾ ਅਜਿਹੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਿਸ
ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰੋਥੇ ਸਨਾ ਜਿਸ
ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗਲ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ
ਇੱਕ ਸੈਲੀ ਜੀਵ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨਾ। ਨਾਸਾ ਵੱਲੋਂ ਛੱਡੇ
ਗਏ ਇੱਕ ਉਪਗ੍ਰਹ ਨੇ ਜੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਭੇਜੀਆਂ
ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ
ਇਸ ਗ੍ਰਹ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਗਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਘੋੜੀ
ਪਤਤਾਲ ਕਰਨ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਉੱਪਰ ਪੁੱਜੇ
ਹਨ ਕਿ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਬੇਣੇ ਵਹਿਣ ਅਤੇ
ਡਿੱਗੀਆਂ ਦਿੱਗਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰਹ ਤੇ
ਪਾਣੀ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਜੰਮਣ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹੈ।

ਬੁਹਸਪਤੀ— ਸੁਰਜ ਮੰਡਲ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਬੁਹਸਪਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸੁਰਜ ਮੰਡਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਹਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਿਬਵੀ ਨਾਲੋਂ ਸਤਾਰ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾ ਭਾਰੀ ਹੈ। ਵੱਧ ਭਾਰਤ ਕਾਰਨ ਇਸਦੀ ਗਰੂਤਾ ਆਕਰਸ਼ਣ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੱਭ ਕਿੱਲੇ ਭਾਰਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਜਾਂ ਕੇ ਇੱਕ ਕੁਇਂਟਲ ਚਾਲੀ ਕਿਲੇ ਭਾਰ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਧ ਭਾਰਤ ਕਾਰਨ ਖਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧੇਰੇ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਲਕਪਾਤ ਇਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। 1994 ਵਿੱਚ ਸੁ ਮੇਕਰ ਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਗੀ ਵੱਡੇ ਉਲਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਈ ਟੁਕੜੇ ਇਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਏ ਸੀ। ਇਸ ਉਲਕ ਪਿੰਡ ਨੇ ਧਰਤੀ ਜਿੱਡੇ ਵਿਆਸ ਦੇ ਟੋਏ ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਨਾਲੋਂ ਤੌਰੂਂ ਸੌਂ ਗੁਣਾ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਕੱਠਣ ਵਾਲੇ ਚੰਨਾਂ ਦੀ ਗਿੱਢਤੀ ਛੇ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਚੰਨ੍ਹ ਗੁਹਿਣ ਇਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਇਸ ਗੁਹਿਣ ਨੂੰ ਗੁਹਿਣ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸੁਰਜ ਤੋਂ ਸੱਤੱਤਰ ਕਰੋੜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਡਾ ਗੁਹਿਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਨਸਪਤੀ ਤੇ ਜੰਤੂ ਇੱਥੇ ਮੌਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਗੁਹਿਣ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰ੍ਹਾ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਤੰਤੰਨ ਸੌ ਅੱਸੀਂ ਦਿਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਸੁਰਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੂਰੀ ਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡਾ ਘੇਰਾ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸਦੀ ਇੱਕ ਸਾਲ ਧਰਤੀ ਦੇ 11.9 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਹਿਣ ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਲਾਲ ਧੱਬਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਸੈਕੱਤੇ ਵਰਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਤੁਫ਼ਾਨ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਤਮ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਨ।

ਸ਼ਨੀ- ਸ਼ਨੀ ਸਾਡੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਛੇਵੇਂ ਸਥਾਨ ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਸੁਰਜ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਰਬ ਬਿਆਲੀ ਕਰੋੜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ

ਦੁਰੀ ਤੇ ਸਥਿਤ ਇਹ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਗ੍ਰਹਿ
ਹੈ। ਵੱਡੇ ਘੇਰੇ ਕਾਰਨ ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਸਾਲ
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਛੇ ਸੌ ਇੱਕੱਤੀ ਦਿਨ ਦਾ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ ਵੀਹ ਚੰਨ ਹਨ। ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ
ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਛੱਲੇ ਹਨ।
ਜੋਸ, ਪੂੜ ਦੇ ਕਣ ਤੇ ਪੱਥਰ ਗੀਟਿਆਂ ਦੇ ਬਣੇ
1921 ਵਿੱਚ ਸਨੀ ਨੇ ਵਾਰਸਿਕ ਗਤੀ
ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਮੁਖ ਉਲਟੇ ਪਾਸੇ ਕਰ
ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਯੁਰਪ ਵਿੱਚ ਪਾਦਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ
ਦੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ “ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੇ
ਆਪਣੇ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ, ਪਰਲੋਂ ਦਾ
ਪੇਸ਼ਾ ਹੈ।” ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਝ ਨਾ ਵਾਪਰਿਆ।

ਯੂਰੇਨਸ- ਗਲੈਲਿਓ ਪਹਿਲਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੀ ਜਿਸਨੇ 1609 ਵਿੱਚ ਦੂਰਬੀਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਰਤੋਂ ਆਕਾਸ਼ੀ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਰਛਲੇ ਨੇ 1731 ਵਿੱਚ ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਸੀ।

ਸੁਰਜ ਤੋਂ ਦੁਰੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਸਦਾ ਨੰਬਰ ਸੱਤਵਾਂ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਚੰਦਰਮਾ ਹਨ। ਸੁਰਜ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਰਬ ਅੱਠੜ ਕਰੋੜ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁਰਜ ਦਾ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਗਾਸੀ ਸਾਲ ਲੰਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਧੂਰੀ ਦੁਆਲੇ ਸਿਰਫ ਬਾਰਾਂ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਿਵਾਵੀ ਨਾਲੋਂ ਵਿਆਸ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਵੱਡਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਭਾਰ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸਦੀ ਖਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਿਣਾਂ ਦੀ ਸਰਦੀ ਵਿੱਚ ਭਲਾ ਕੋਈ ਜੰਤੂ ਜਾਂ ਪੰਚਿਦਾ ਯੂਰੋਨਸ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਨੈਪਥੂਨ - ਇਹ ਸਾਡਾ ਅਗਲਾ ਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸੌ ਕਰੋਤ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸਦੇ ਲੰਬੇ ਵਰਿਆਂ ਤੇ ਅੰਤਿਆਂ ਦੀ ਸਰਦੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੀ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਰਾਕਟ ਵਿੱਚਾਂ ਵਾਲਾਂ ਬਿੰਦ ਦੀ ਸਿੱਖੇ ਪੱਤੇ ਸ਼ਬਦੇ ਦਾ ਇਸ

ਪਲ੍ਲਟੋ- ਸਾਡੇ ਗ੍ਰਹਿਮਡਲ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਆਖਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਸੁਰਜ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਦੂਰੀ ਛੇ ਅਰਬ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੌ ਤਰਵੰਜਾ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਆਪਣੀ ਧੂਰੀ ਦੁਆਲੇ ਤੇ 247.7 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਰਜ ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰੋਮ ਨਿਵਾਸੀ ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਪਤਾਲਾਂ ਦਾ ਦੇਵਵਤਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ ਜੇ ਸੁਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮੌਮਿੱਤੀ ਦੀ ਲਾਟ ਜਿਨ੍ਹੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਇਸਦਾ ਚੰਦਰਮਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਮੀਥੇਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਹੋਲਾ ਹੈ।

ਲ੍ਘੂ ਗ੍ਰਹਿ- ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਹੂ ਤੇ ਕੇਤੂ ਨਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿ ਸਾਡੇ ਸੌਰ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਰ “ਮੱਕਾਰ ਜ਼ੇਤਸੀ” ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਕਲਪਿਤ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੇ ਡਰ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਲੁੱਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੁਰਬੀਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਗ੍ਰਹਿਮੰਡਲ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਛੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਜਿਹੇ ਟਕੜੇ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਨੀ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲ੍ਘੂ ਗ੍ਰਹਿ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸਨੀ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਟਕੜੇ ਟਕੜੇ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਹਨਾਂ ਲੜ੍ਹ ਗੁਹਿਆਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਚਾਰ ਸੌ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਲੜ੍ਹ ਗੁਹਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਖਿੱਚ ਸੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਲਕਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵੀ ਭੇਤਰਤੀਬੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹ ਧਰਤੀ ਦੀ ਖਿੱਚ ਸੁਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਖ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਚਾਨਣ ਦੀ ਲਕੀਰ ਛੱਡਦੇ ਹੋਏ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹ ਵੱਡੇ ਪੱਥਰ ਬਗੈਰ ਜਲੇ ਵੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕੀ ਟੱਤੇ ਰਾਹੇ ਵੀ ਕਿਣਾ ਚਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨੂੰ ਟੁੱਟੇ ਤਾਰ ਵਾਕਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪੱਥਰ ਆਪਸ
ਵਿੱਚ ਟਕਰਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੁਕਿਅਾਂ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਲਕਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ)

ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੈਕਰਮੈਂਟੇ ਦਾ 'ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ'

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ 13ਵੇਂ ਸਾਲਾਨਾ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਦੂਰ-ਦੂਰਾਫੇ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਮਾਣਮੱਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬਣਾ

ਸੈਕਰਮੈਂਟੇ (ਬਿਉਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸੈਕਰਮੈਂਟੇ ਵਲੋਂ ਇੱਥੋਂ ਐਸ ਈ ਐਸ ਹਾਲ ਐਲਕ ਗਰੂਵ ਵਿਚ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ 13ਵੇਂ ਤੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਮਾਡੈਸਟੋ, ਟਰਲਕ, ਸਟਾਕਟਨ, ਲੋਡਾਈ, ਐਲਕ ਗਰੂਵ, ਰੋਜ਼ਵਿਲ, ਫੇਅਰਫਿਲਡ ਅਤੇ ਬੇਏਰੀਏ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੱਚੀਆਂ, ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ-ਗੱਟੇ ਨਾਲ ਸਜ ਕੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੇਲਾ ਹਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਰੋਟੇ ਹੋਨ ਹਨੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਫਿਰ ਵੀ ਕ੍ਰੀਡੀਆਂ-ਚਿੰਨੀਆਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲੌਂਗਵਾਲ ਅਤੇ ਸਰੀਹਾਂ ਸੰਕਰ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਟੇਜ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗ ਬੈਨਰ ਉਪਰ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ, ਤੁੜੀ ਦੇ ਕੁੱਪ, ਬਰੋਟੇ ਅਤੇ ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਸਜੇ ਚਰਪੇ ਅਤੇ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਹਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੱਗੇ ਸਟਾਲਾਂ ਉਤੇ ਗਹਿਣਾਂਗਟਾ, ਹਰ-ਸਿੰਗਾਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਸੂਟਸਤੀਆਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀਆਂ ਸੋਂਕੀਨ ਬੀਬੀਆਂ ਝੁਰਮਟ ਪਾਈ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੇਲੇ ਦੀ ਸੂਰਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ ਢੋਲਕੀ ਦੀ ਬਾਪ ਉਤੇ ਸਾਊਣ ਮਹਿਨੇ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਤੀਜ ਦੀਆਂ ਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਵਿਰਸਾ ਸਾਂਚਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕ ਮਨਦੀਪ ਫਰਵਾਲਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਬਲੜੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਢੋਲਕੀ ਦੀ ਤਾਲ ਉਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਚੰਗੀ ਰੌਣਕ ਲਈ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ 'ਸੋਂਕੀਨ ਕੁੜੀਆਂ' ਗਰੁਪ ਨੇ ਐਕਸ਼ਨ ਡਾਂਸ ਅਤੇ ਦਸ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਗਰੁਪ ਨੇ 'ਗਲੀ ਵਿਚ ਗੇਡੇ ਮਾਰਦਾ' ਗੀਤ ਉਤੇ ਡਾਂਸ ਕਰਕੇ ਖੂਬ ਰੰਗ ਬੰਨਿਆ।

ਸੈਕਰਮੈਂਟੇ ਦੀ ਗਾਇਕਾ ਪੁਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਇਕ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇੱਕੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ। ਗਿੱਧਾ ਕੌਚ ਪਰਦੀਪ ਪੂਰੀ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ 'ਗਿੱਧਾ ਪੰਜਾਬਣਾ ਦਾ' ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਰਵਾ ਗਿਆ। 'ਮਜਾਜਣਾਂ' ਦੇ ਡਾਂਸ ਨੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿਚਿਆ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਜਸਲੀਨ ਕੌਰ

ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ 'ਮੜ੍ਹਕ ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਦੀ' ਟੀਮ ਨੇ ਵੀ ਖੂਬ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ।

ਜੱਟ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ' ਦੋਗਾਣੇ ਉਤੇ ਉਡਾ ਆਪਣੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਕਰਵਾ ਲਈ। ਡੇਜੀ ਰੀਹਲ ਦੀ ਮੌਨੇ ਐਕਟਿੰਗ ਵੀ ਖੂਬ ਰਹੀ। 'ਝਾੰਜਰ ਦੀ ਛਣਕਰ' ਗਿੱਧਾ ਟੀਮ ਨੇ ਖੂਬ ਝਾੰਜਰਾਂ ਛਣਕਾਈਆਂ। 'ਵਿਆਹ ਦਾ ਲਾਗ' ਟੀਮ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਹ ਮੌਕੇ ਲਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬੰਨਿਆ। 'ਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ'

ਬਿਰਕਦੀ ਰਹੀ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਨ ਭਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਜੇ ਹਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਿੱਧੇ ਦਾ ਧਮਚੜ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਰੋਣਕ ਕੋਈ ਖੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਬੀਬੀਆਂ ਚੜੀਆਂ, ਪਰਾਂਦਿਆਂ, ਸਟਾਂ ਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਸੂਕੀਨੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਛੋਲੇ ਭਠੁੰਹਿਆਂ, ਸਮੇਸਿਆਂ ਅਤੇ ਪਕੋਂਝਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸੂਕੀਨਾਂ ਦੇਸੀ ਕੁਲਫੀਆਂ ਦੇ ਸਟਾਲ ਦੁਆਲੇ ਝੁਰਮਟ ਪਾਈ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ।

ਦੂਪਹਿਰ ਦੇ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6.30 ਵਜੇ ਤਕ ਚੱਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਫਰਵਾਲਾ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਕਰੀਬ 125 ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹੁਨਰ ਦਿਖਾਇਆ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮਨਦੀਪ ਫਰਵਾਲਾ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ, 'ਮੇਲੇ ਲਗੇ ਰਹਿਣ, ਆਪਾਂ ਮਿਲਦੇ ਰਹੀਏ। ਚੇਤੇ ਰਖਣਾ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਇਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ, ਭੁਲਣਾ ਨਾ।'

ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਪਾ ਹੰਭ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਢੀ ਜੇ ਉਤੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਬਸ ਫੇਰ ਕੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਅੱਡੀ

ਦੂਪਹਿਰ ਦੇ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6.30 ਵਜੇ ਤਕ ਚੱਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਫਰਵਾਲਾ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਕਰੀਬ 125 ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹੁਨਰ ਦਿਖਾਇਆ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮਨਦੀਪ ਫਰਵਾਲਾ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ, 'ਮੇਲੇ ਲਗੇ ਰਹਿਣ, ਆਪਾਂ ਮਿਲਦੇ ਰਹੀਏ। ਚੇਤੇ ਰਖਣਾ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਇਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ, ਭੁਲਣਾ ਨਾ।'

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਫ਼ਪਾਲ ਕੌਰ, ਬਲਦੇਵ ਕੌਰ, ਰਾਜਬੀਰ ਰੀਹਲ, ਰਾਣੀ ਸਰਹੀਦੀ, ਪਰਮਜੀਤ ਮਿਲਦੇ ਰਹੀਏ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਅਗਲੇ 14ਵਾਂ ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਇਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਅਗਸਤ 17, 2014 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਰਬਜੀਤ ਭੱਠਲ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਪੂਰੀ, ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਪੂਰੀ, ਇੰਦਰਪਾਲ ਕਾਹਲੋਂ, ਕੁਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸੋਨ੍ਹੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਮੱਲੀ, ਬਲਬੀਰ ਪੂਰੀ, ਕਮਲਾ ਵਿਲੋਂ, ਭਵਨਦੀਪ ਗਿੱਲ, ਸੋਨੀਆ ਵਿਲੋਂ, ਅਮਨ ਰੰਗੀ, ਜਸਮੀਨ ਫਰਵਾਲਾ ਅਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਕੈਲ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਭਰਵੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਿਚ ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ ਗਰੋਸਰੀ, ਸਮੋਸਾ ਗਾਰਡਨ, ਬੋਂਗ ਪੈਲੇਸ, ਸਟਾਰ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਅਵਤਾਰ ਅਟਵਾਲ, ਦਾਵਿੰਦਰ ਮਿਨਹਾਸ, ਸਤਵੀਰ ਕੌਰ ਡੋਡ, ਸੁਮੀਤਾ ਪਰਹਾਰ, ਰਮਨ ਸੋਵੀ, ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਕਲਸੁ ਸਿੰਘ, ਚਰਨ ਬਡਵਾਲ, ਕੇ ਪੀ ਐਸ ਟਰੱਕਿੰਗ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਗਰਚਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਮਿਨਹਾਸ, ਹਿਨ ਬਿਉਟੀ ਪਾਰਲਰ, ਬਖਸ਼ੀ ਬੀਸਲਾ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸੈਟੈਂਸ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸੈਕਰਮੈਂਟੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਾਓ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਥੀ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ 24 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਤੇ ਸੁਆਈਆਂ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ 25ਵਾਂ ਵਿਸਥੀ ਮੇਲਾ 19 ਅਪ੍ਰੈਲ 2014 ਨੂੰ ਇਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਤੇ ਸੁਆਈਆਂ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਸਾਲ 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਮਿਲਾਂਗੇ 14ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਦੇ ਅਵਸਰ ਤੇ

(ਮਨਦੀਪ ਫਰਵਾਲਾ)

ਅਮਿੰਟ ਛਾਪ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੈਕਰਮੈਂਟ ਦਾ 'ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ'

